

Joel Törrönen

Seutukaupunki kiertotalouteen perustuvien tekstiili- ja vaatetusalan liiketoimintamallien tukena

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Vestonomi (ylempi AMK)

Vaatetusalan tutkinto-ohjelma (ylempi AMK)

Opinnäytetyö

10.11.2023

Tiivistelmä

Tekijä:	Joel Törrönen
Otsikko:	Seutukaupunki kiertotalouteen perustuvien tekstiili- ja vaatetusalan liiketoimintamallien tukena
Sivumäärä:	57 sivua + 4 liitettä
Aika:	10.11.2023
Tutkinto:	Vestonomi (ylempi AMK)
Tutkinto-ohjelma:	Vaatetusalan tutkinto-ohjelma (ylempi AMK)
Ohjaajat:	Tutkijatohtori Kirsti Cura Kiertotalouden hankekoordinaattori Johanna Liipola

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten Paimion kaltainen seutukaupunki voi tukea kiertotalouden mukaisia liiketoimintamalleja tekstiili- ja vaatetusalalla. Työn toimeksiantaja on Paimion kaupunki, joka järjesti elokuussa 2023 ensimmäistä kertaa vastuulliseen muotiin ja tekstiilien kiertotalouteen keskittyneen Paimion muotiviikko -tapahtuman.

Tutkimuksellisesti opinnäytetyön lähestymistapa on tapaustutkimus, jonka tapaukseksi valittiin Paimion muotiviikko -tapahtuma. Tiedonkeruumenetelminä työssä käytettiin teemahaastattelua ja havainnointia. Haastateltavat valikoituivat sekä kiertotalouden parissa työskentelevistä kaupunkien työntekijöistä että tekstiili- ja vaatetusalan yritysten edustajista. Havainnointi kohdistui opinnäytetyössä Paimion muotiviikkoon ja sen järjestämiseen.

Tutkimustulosten perusteella voidaan päätellä, että seutukaupungit voivat tukea kiertotalouden mukaista liiketoimintaa tekstiili- ja vaatetusalalla monilla tavoilla. Työn perusteella pienemmät kaupungit voivat esimerkiksi toimia yrityksille luotettavana kumppanina, yhdistää toimijoita ja jakaa tietoa. Lisäksi erilaiset kiertotalousprojektit mahdollistavat seutukaupunkien osaamisen ja vahvuuksien hyödyntämisen kiertotalouden edistämisessä, ja kiertotalous voidaan huomioida myös kaupungin strategiassa ja omassa toiminnassa.

Parhaassa tapauksessa seutukaupungeilla voi olla kiertotalouden tukemisessa isompiin kaupunkeihin verrattuna myös etuja, jotka esimerkiksi kaupungin pieni koko ja tiivis organisaatorakenne mahdollistavat. Seutukaupungit voivat vahvistaa tekstiili- ja vaatetusalan kiertotalouden liiketoiminnan edellytyksiä hyödyntämällä muun muassa vahvaa paikallistuntemustaan, ketteryyttään ja erityispiirteitään.

Avainsanat: Kiertotalouden liiketoimintamallit, seutukaupunki, tekstiilien kiertotalous, vastuullinen muoti

Tämän opinnäytetyön alkuperä on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Abstract

Author: Joel Törrönen
Title: The Role of City-Driven Activities in Supporting Circular Business Models
Number of Pages: 57 pages + 4 appendices
Date: 10 November 2023

Degree: Master of Culture and Arts
Degree Programme: Master's Degree Programme in Fashion and Clothing
Instructors: Kirsti Cura, Postdoctoral Researcher
Johanna Liipola, Circular Economy Project Specialist

This thesis aimed to investigate how small regional cities in Finland can support and facilitate the implementation of circular business models in the fashion and textiles industry. The client of this study was the city of Paimio, which organized a city-driven fashion event Paimio Fashion Week for the first time in August 2023. The fashion event was focused on the circular economy of textiles and responsible fashion.

Methodologically, this thesis is a case study and Paimio Fashion Week was chosen as the study's central case. Thematic interviews and observations were used as data collection methods. The interviewees were selected from among professionals who work with the circular economy, both within cities and textile and fashion companies. The observational aspect centered on the organization of Paimio Fashion Week.

Based on the results, it can be concluded that regional cities in Finland can support circular economy business in the textile and fashion sector in many ways. Smaller cities can act as reliable partners, bring together people and companies working in the circular economy and share information. Various circular economy projects facilitate using the know-how and strengths of regional cities in supporting the circular economy. Cities can also take the circular economy in their strategy and own operations.

Smaller regional cities may possess a unique advantage when supporting the circular economy, owing to their compact size and organizational structures. Regional cities can use their strong local knowledge, agility and special characteristics to support endeavors related to circular economy.

Keywords: Circular business models, circular city, fashion, textiles

The originality of this thesis has been checked using Turnitin Originality Check service.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Toimeksiantaja Paimion kaupunki	3
2.1	Paimion muotiviikko	3
2.2	Seitsemän seutukaupungin kiertotalousteemaverkosto -hanke	4
3	Opinnäytetyön tavoitteet, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	4
3.1	Tutkimuskysymykset	5
3.2	Teoreettinen viitekehys	5
4	Tutkimuksellisen kehittämistyön menetelmät	6
4.1	Methodiset lähtökohdat	7
4.2	Tutkimuksellisen kehittämisprosessin kulku	8
4.3	Tutkimusmenetelmät	10
4.3.1	Haastattelu	10
4.3.2	Havainnointi	10
4.3.3	Designkävely	13
4.4	Kehittämistyön tekijän rooli ja eettiset näkemykset työssä	15
5	Kiertotalouteen perustuva liiketoiminta	16
5.1	Kiertotalous käsitteenä	16
5.2	Kiertotalouden merkitys tekstiili- ja vaatetusosalalla	17
5.3	Kiertotalouden liiketoimintamalleja	20
5.3.1	Kiertotalouden mukaisia liiketoimintamalleja tekstiili- ja vaatetusosalalla	21
5.4	Euroopan unionin tekstiilistrategia	23
5.5	Haasteita kiertotalouden toteutumiselle tekstiili- ja vaatetusosalalla	24
5.6	Kritiikkiä kiertotaloutta kohtaan	26
6	Kaupunkivetoinen kiertotalouden tukeminen	27
7	Tutkimustulokset	29
7.1	Teemahaastattelut	29
7.1.1	Haastateltavien toimenkuvat	29
7.1.2	Haastateltavien henkilökohtainen motivaatio edistää kiertotaloutta	29

7.1.3	Kuinka tärkeänä pidettiin tekstiili- ja vaatetusalan siirtymistä kiertotalouden mukaisiin toimintamalleihin	31
7.1.4	Kiertotalouden mukaisen liiketoiminnan haasteita	33
7.1.5	Verkostot ja yhteistyö kiertotalouden toteuttamisessa	36
7.1.6	Kaupungin rooli kiertotalouden tukemisessa	39
7.1.7	Säätely ja säännöt kiertotalouden edistämässä	42
7.2	Paimion muotiviikko -tapahtuman havainnot	44
7.3	Designkävelyn havainnot	46
7.4	Seutukaupunki tekstiili- ja vaatetusalan kiertotalouden tukena	48
8	Pohdinta	53
	Lähteet	58
	Liitteet	64
	Haastattelurunko	64
	Paimion muotiviikko -tapahtuman ohjelma (Paimion kaupunki, 2023d)	65
	Suostumus tutkimukseen osallistumisesta -lomake	68
	Tiedote tutkimuksesta -lomake	70

1 Johdanto

Lontoo, Milano, Pariisi ja Paimio – kenties tältä näyttää tulevaisuudessa listaus Euroopan vaikuttavimmista muotiviikoista. Varsinais-Suomessa sijaitseva maaseutukaupunki ei ehkä ensimmäisenä tule mieleen muodin mahtikaupungeista puhuttaessa, mutta edellä mainittu listaus on siinä mielessä paikkansapitävä, että Paimio järjesti elokuussa 2023 ensimmäistä kertaa vastuulliseen muotiin ja tekstiilien kiertotalouteen keskittyvän Paimion muotiviikko -tapahtuman.

Tekstiilien tuotanto on valtava ala, jonka tuotteet ovat erottamaton osa arkeamme. Tekstiilituotannolla ja -jätteellä on kuitenkin merkittäviä vaikutuksia ympäristöön, ilmastoon ja ihmisiin. Tekstiilien ja vaatteiden arvoketjut ovat tyypillisesti pitkiä ja monimutkaisia, ja koko ketjun ajalta materiaalien, veden, kemikaalien ja energian käyttö aiheuttavat merkittäviä ilmasto- ja ympäristövaikutuksia. Myös tekstiileistä meriin päätyvä mikromuovi uhkaa luonnon ja ihmisten terveyttä. (Coscieme, Manshoven, Gillabel, Grossi & Mortensen, 2022, s. 451; Niinimäki, Peters, Dahlbo, Perry, Rissanen & Gwilt, 2020, ss. 189–200.)

Tunnistettujen ongelmien vuoksi alalla on paineita muuttaa toimintatapojaan ja siirtyä kiertotalouden mukaisiin liiketoimintamalleihin, joissa kerran kerättyjä resursseja pyritään hyödyntämään mahdollisimman pitkään ja pitämään kierrossa. Kiertotalouteen perustuvia ja Euroopan unionin tekstiilistrategian mukaisia liiketoimintamalleja ovat esimerkiksi tuotteen käyttöiän pidentämiseen, lainaamiseen, käytettyjen tuotteiden myyntiin ja materiaalin kierrättämiseen liittyvät toimintamallit (Coscieme ym., 2022, s. 454).

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoituksena oli tutkia, miten Paimion kaltaisessa seutukaupungissa voidaan kaupunkivetoisesti tukea tekstiili- ja vaatetusalan kiertotalouteen perustuvia liiketoimintamalleja. Työn toimeksiantaja oli Paimion kaupunki. Tutkimustietoa kerättiin teemahaastatteluilla ja havainnoinnilla, ja tuloksia verrattiin aiheen teoriapohjaan. Havainnoinnilla kerättiin tietoa Paimion muotiviikko -tapahtumasta ja sen järjestämisestä.

Seutukaupungilla tarkoitetaan kaupunkia, joka on oman talousalueensa ja seutunsa keskus tai osa keskusparia, mutta ei kuitenkaan koko maakuntansa keskus (Kuntaliitto, 2022). Vuonna 2022 seutukaupunkiverkostossa tällaisia kaupunkeja oli Suomessa 57 kappaletta, ja niiden alueella asui vuonna 2019 noin 929 000 asukasta ja toimi vuonna 2018 noin 72 800 yritystä (Kuntaliitto, 2022; Tilastokeskus, 2019, Kuntaliiton, 2022 mukaan; Tilastokeskus, 2018, Kuntaliiton, 2022 mukaan).

Vaikka seutukaupungit eivät ole maakuntiensa keskuksia, niillä on osaamisensa ja taloutensa puolesta riittävät resurssit kehittää elinvoimaansa omaehtoisesti ja vastata asukkaidensa palveluista. Koska seutukaupungit ovat vahvoja alueellisia toimijoita ja kattavat lähialueineen merkittävän osan Suomesta, on näillä kaupungeilla myös mielenkiintoinen rooli kiertotalouden toteutumisessa ja tukemisessa paikallisesti. (Kuntaliitto, 2022.)

Kiertotalouden ennustetaan luovan uutta työtä: Euroopan unionin alueelle kiertotalouden ennustetaan tuovan 2030 mennessä 700 000 uutta työpaikkaa. (Sitra, 2022, s. 5.) Kiertotalous mahdollistaa yrityksille liiketoiminnallista arvoa, ja hyvin menestyvät yritykset taas kunnille elinvoimaa ja verotuloja. Seutukaupungeilla on siis myös selkeitä taloudellisia tavoitteita kiertotalouden ja yritysten tukemisessa. (Sitra, 2022, s. 41; Paimion kehitys Oy & Varsinais-Suomen liitto, 2023, s. 12; Christensen, 2021, s. 2.)

Siirtyminen kiertotalouden mukaisiin liiketoimintamalleihin vaatii kiertotalousosaamista ja vahvoja yhteistyötaitoja. Kiertotalouden yleistymisen myötä tekstiili- ja vaatetusalan ammattilaisilta vaaditaan yhä enemmän myös sopeutumista, luovuutta ja poikkitieteellistä yhteistyötä. (Sitra, 2020, ss. 30–31.) Seutukaupunkivetoinen muotitapahtuma oli tämän vuoksi ajankohtainen ja vaatetusalan tutkinto-ohjelman opinnäytetyöksi sopiva kohde tutkimukselliselle kehittämistehtävälle.

Tämä tutkimuksellinen kehitystyö etenee toimeksiantajan ja taustalla vaikuttavan kiertotalousprojektin esittelystä opinnäytteen tavoitteisiin ja tutkimuksen

esittelyyn. Työssä avataan kiertotalouteen ja sen kaupunkivetoiseen tukemiseen liittyvää tietopohjaa erityisesti tekstiili- ja vaatetusalan näkökulmasta. Lopuksi työ etenee tutkimustulosten ja niiden analysoinnin kautta johtopäätöksiin.

2 Toimeksiantaja Paimion kaupunki

Paimio on Varsinais-Suomessa sijaitseva maaseutukaupunki, joka sijaitsee E18-moottoritien varrella Turun ja Salon välissä (Paimion kaupunki, 2023a). Kaupungin naapurikuntia ovat Kaarina, Lieto, Marttila, Salo ja Sauvo (Paimion kaupunki, 2023b). Asukkaita Paimiossa oli vuonna 2023 hieman yli 11 100, ja väestön ennustetaan kasvavan vuoteen 2040 mennessä maltillisesti noin 11 500 asukkaaseen (Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI, 2023, s. 4).

Tekstiili- ja vaatetusalan kiertotaloustoimien näkökulmasta Paimio on kaupunkina mielenkiintoinen tarkastelun kohde, sillä vuodesta 2021 seutukaupungin alueella on toiminut poistotekstiilien kiertotalouslaitos. Laitoksessa on toiminut sekä yritysten poistotekstiilien käsittelyyn erikoistunut Rester Oy että kotitalouksien poistotekstiiliä käsittelevä kuntaomisteinen Lounais-Suomen Jätehuolto Oy. Molemmat yritykset ovat tuottaneet linjastoillaan käytöstä poistuneista tekstiileistä mekaanisesti kierrätyskuitua. (Lounais-Suomen Jätehuolto Oy, Rester Oy & Paimion Kehitys Oy, 2021.) Resterin merkitys Paimion alueen kierrätyskuitutoimijana kasvaa, sillä yritys sopi vuonna 2023 Lounais-Suomen Jätehuollon avauslinjaston ostosta (Lounais-Suomen Jätehuolto Oy & Rester Oy, 2023).

2.1 Paimion muotiviikko

Paimion muotiviikko on Paimion kaupungin keskustassa 25.–28.8.2023 ensimmäistä kertaa järjestetty muotitapahtuma. Tapahtuma koostui luennoista, paneeleista, muotinäytöksistä, työpajoista, näyttelyistä ja markkinoista, joissa painotettiin vastuullisuutta ja tekstiilien kiertotaloutta. Tapahtuman sisältöä oli kohdennettu sekä ammattilaisille että kuluttajille. (Paimion kehitys Oy & Varsinais-Suomen liitto, 2023, ss. 1–2, 16–17.)

Tapahtuman tavoitteena oli lisätä kiinnostusta kestäväan ja paikalliseen muotiin ja tekstiilituotantoon, sekä kiertotalouden mukaisiin materiaaleihin (Paimion kehitys Oy & Varsinais-Suomen liitto 2023, ss. 3, 5–6). Tavoitteina oli myös luoda uusia, ja vahvistaa olemassa olevia, yhteistyöverkostoja ja jakaa tietoa. Samalla kaupunki pyrki tapahtumalla vahvasti kehittämään omaa brändiään tekstiili- ja vaatetusalan rohkeana edelläkävijänä Turun ja Salon kaupunkien puristuksissa. (Paimion kehitys Oy & Varsinais-Suomen liitto, 2023, s. 13, 15.)

2.2 Seitsemän seutukaupungin kiertotalousteemaverkosto -hanke

Paimion muotiviikko -tapahtuma oli osa Seitsemän seutukaupungin kiertotalousteemaverkosto – Seutukaupunkien alueella tunnistettujen kiertotalousklusterien rakentaminen ja kiihdyttäminen -hanketta, jota Paimion kaupunki koordinoi (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2022). Hankkeessa pyrittiin tunnistamaan uusia kiertotalousryppäitä ja -ekosysteemejä sekä vahvistamaan jo tiedossa olevia kiertotalousverkostoja. Hankkeen rahoittajana oli Varsinais-Suomen liitto ja Alueiden kestäväan kasvun ja elinvoiman tukemisen määräraha (Seutukaupunkiosaaajat, 2023).

Seutukaupunkien alueella tunnistettujen kiertotalousklusterien rakentaminen ja kiihdyttäminen kuuluivat Työ- ja elinkeinoministeriön teemaverkostoihin 2021–2023, ja hankkeessa oli mukana Paimion lisäksi Forssa, Heinola, Huittinen, Kristiinankaupunki, Nivala sekä Sastamala. Vaikka hanke pyrki vahvistamaan kaikkea hankkeeseen osallistuvien seutukaupunkien kiertotalouden liiketoimintaa, oli yksi hankealueella tunnistettu kiertotalousryppäs tekstiilien kiertotalous ja poistotekstiilit. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2022; Seutukaupunkiosaaajat, 2023.)

3 Opinnäytetyön tavoitteet, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytteen tarkoituksena oli tutkia, miten seutukaupunki voi toimia kiertotalouteen perustuvien liiketoimintamallien ja niiden kehittymisen tukena

tekstiili- ja vaatetusalalla. Tutkimus rajattiin koskemaan Suomen seutukaupunkeja ja tutkimuksen ulkopuolelle jätettiin siis suuremmat julkiset toimijat. Kiertotalouden liiketoiminnassa keskityttiin erityisesti tekstiili- ja vaatetusalan liiketoimintamalleihin.

3.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen pääongelmana eli pääkysymyksenä oli:

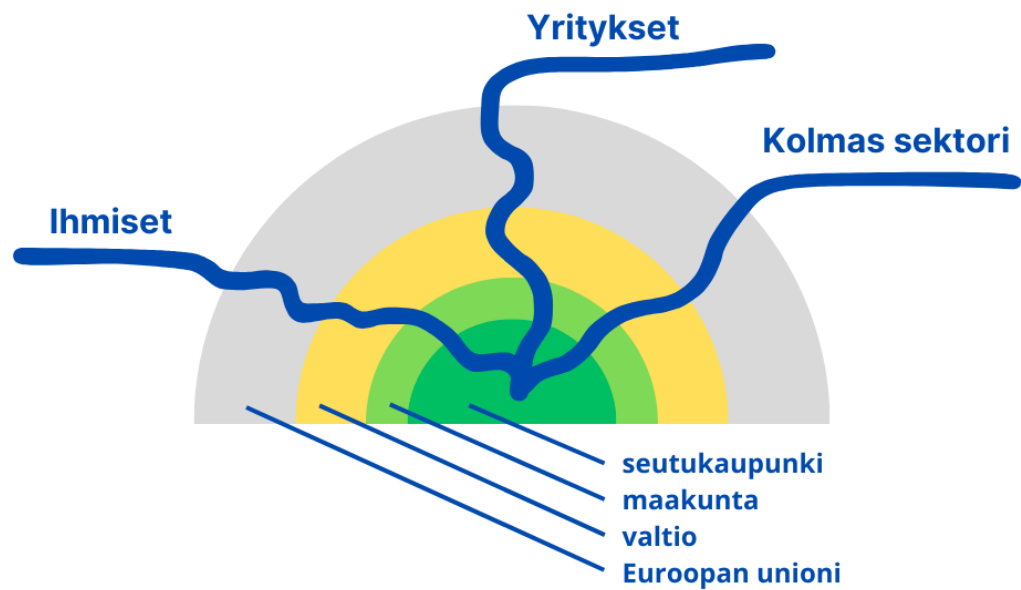
- Miten Paimion kaltaisessa seutukaupungissa voidaan kaupunkivetoisesti tukea tekstiili- ja vaatetusalan kiertotalouteen perustuvia liiketoimintamalleja?

Tutkimuksen alaongelmia, joihin vastaamalla pääongelmaan pyrittiin saamaan vastaus, olivat:

- Millaista tietoa Paimion muotiviikko -tapahtuma luo kiertotalouden tukemisesta seutukaupunkivetoisesti?
- Millaisia haasteita kiertotalouden liiketoimintaan liittyy?

3.2 Teoreettinen viitekehys

Teoreettisessa viitekehyksessä (kuvio 1) kuvataan kehittämistyön taustalla vaikuttavaa näkökulmaa. Värilliset kehät kuvaavat kiertotalouden julkisia toimijoita: seutukaupunkia, maakuntaa, valtiota ja Euroopan unionia. Ihmiset (kuluttajat), yritykset ja kolmannen sektorin toimijat toteuttavat ja edistävät tekstiili- ja vaatetusalan kiertotaloutta yksin ja yhdessä julkisilla tasoilla seikkaillen. Seutukaupunki voi toteuttaa kiertotaloutta omassa toiminnassaan, mutta kaupungilla on myös mahdollisuuksia ja syytä tukea kiertotalouden liiketoimintamalleja. Viitekehysten mukaisesti seutukaupunki voi myös tuoda toimijoita yhteen.

Kuvio 1. Teoreettinen viitekehys kuvaa kehittämistyön taustalla olevaa näkökulmaa.

4 Tutkimuksellisen kehittämistyön menetelmät

Kehittämistyö oli tapaustutkimus, jonka tapauksena käytettiin Paimion muotiviikko -tapahtumaa. Aineistoa kerättiin haastattelemalla asiantuntijoita teema-haastatteluilla ja havainnoimalla Paimion kaupungin muotitapahtumaa ja sen järjestämistä. Kerätyn tutkimusaineiston analysointi eteni koodaamisen kautta laadullisen aineiston sisällönanalyysiin.

Koodaaminen toteutettiin maalaamalla eri väreillä aukikirjoitetuissa haastatteluissa esiintyneitä tutkimuksen kannalta oleellisia kohtia. Väreillä korostaminen helpotti paikantamaan opinnäytetyön aiheen kannalta olennaisia ja toistuvia teemoja.

4.1 Metodiset lähtökohdat

Opinnäytetyön tutkimuksellinen lähestymistapa oli tapaustutkimus. Tapaustutkimus valikoitui tutkimuksen strategiaksi, sillä tutkimuksen kohteesta haluttiin tuottaa syvällistä ja kokonaisvaltaista tietoa. Näihin tavoitteisiin tapaustutkimus soveltuu hyvin (Ojasalo ym., 2015, s. 52).

Tapaustutkimuksessa valitaan tapaus, joka ilmentää, edustaa ja opettaa jotakin tutkimuskohteesta. Tapaus voi olla mikä tahansa kokonaisuus tai kokonaisuuden osa-alue, jota voidaan rajata ja tarkastella konkreettisesti. Tapauksia voi olla yksi tai useampi, ja tapaustutkimuksen mielenkiinto on usein havainnon tai havaintojen syvässä kuvauksessa. Niitä voidaan myös vertailla keskenään. (Valli ym., 2018, ss. 192–193; Metsämuuronen, 2006, s. 64.)

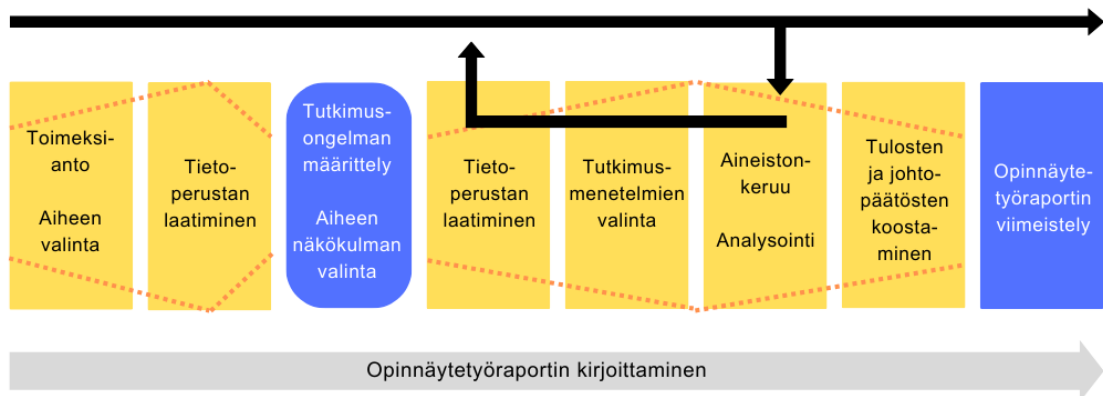
Tämän opinnäytetyön tarkasteltavaksi tapaukseksi valittiin Paimion muotiviikko-tapahtuma. Tapahtuman lähtökohdat seutukaupunkivetoisena vastuullisen muodin tapahtumana olivat opinnäytetyön kannalta kiinnostavat, sillä ensimmäistä kertaa järjestettävän tapahtuman arveltiin parhaimmillaan synnyttävän mielenkiintoista tietoa seutukaupungin mahdollisuuksista tukea kiertotalouden mukaista liiketoimintaa erityisesti tekstiili- ja vaatetusalailla.

Julkisten palveluiden kehittäminen tapahtuu verkostoissa (Jyrämä & Mattelmäki, 2015, s. 54). Koska tutkimuksen kohde oli osittain seutukaupungin ja yritysten verkosto, tutkimusta voidaan pitää myös osittain verkostotutkimuksena. Verkostotutkimuksessa on luontevaa hyödyntää palvelumuotoilullista otetta ja menetelmiä, joita hyödynnettiin opinnäytetyössä. (Ojasalo ym., 2015, s. 39.)

Tutkimus tehtiin kvalitatiivisella, eli laadullisella tutkimusotteella, jossa pyritään ymmärtämään ilmiöitä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkijan roolia voidaan luonnehtia sisäpiirin tarkkailijaksi (Valli ym., 2018, s. 20). Luonnehdinta jonkinlaisesta sisäpiirin tarkkailijasta kuvaa hyvin tämän opinnäytetyön tekijän roolia opinnäytetyössä, sillä hän osallistui Paimion muotiviikko -tapahtuman järjestämiseen.

4.2 Tutkimuksellisen kehittämisprosessin kulku

Tutkimuksellisen kehittämisprosessin kulkua on kuvattu prosessikaaviossa (kuvio 2). Prosessi alkoi toimeksiannosta ja aiheen suurpiirteisestä valinnasta. Vasta aiheeseen liittyvään tietoperustaan perehtymisen jälkeen määriteltiin tutkimusongelma ja tarkennettiin opinnäytetyön näkökulmaa.

Kuvio 2. Prosessikaavio kuvaa tutkimuksellisen kehittämistyön vaiheita ja etenemistä.

Tutkimusongelman määrittelyn jälkeen jatkettiin tietoperustan laatimista ja valittiin tutkimusmenetelmät. Valituilla tutkimusmenetelmillä kerättiin aineistoa, jota analysoitiin. Prosessi ei kuitenkaan edennyt lineaarisesti, vaan tarkoituksenmukaisesti esimerkiksi aineiston keruusta ja analyysistä palattiin vahvistamaan tietoperustaa. Lopulta tulosten ja johtopäätösten koostamisen kautta kehittämisprosessin lopputuloksena syntyi opinnäytetyöraportti.

Aineistomatriisissa (taulukko 1) kuvataan kehitysprosessin vaiheita ja aineiston keruu- ja analysointimenetelmiä.

Taulukko 1. Aineistomatriisi.

Tutkimuskysymys	Kehittämisprosessin vaihe	Aineiston keruumenetelmät	Analysointi
Miten Paimion kaltaisessa seutukaupungissa voidaan kaupunkivetoisesti tukea tekstiili- ja vaatealan kiertotalouteen perustuvia liiketoimintamalleja?	Tietoperustan laatiminen Aineistonkeruu Aineiston analysointi Tulosten ja johtopäätösten koostaminen	Aikaisemmat tutkimukset ja kirjallinen aineisto Teema-haastattelut Havainnointi	Litterointi Havaintojen kirjaaminen ja kuvaaminen Koodaaminen ja teemoittelu
Millaista tietoa Paimion muotiviikko -tapahtuma luo kiertotalouden tukemisesta seutukaupunkivetoisesti?	Aineistonkeruu Aineiston analysointi	Havainnointi	Havaintojen kirjaaminen ja kuvaaminen Koodaaminen ja teemoittelu
Millaisia haasteita kiertotalouden liiketoimintaan liittyy?	Tietoperustan laatiminen Aineistonkeruu Aineiston analysointi	Aikaisemmat tutkimukset ja kirjallinen aineisto Teema-haastattelut	Litterointi Koodaaminen ja teemoittelu

Pääaineistona käytettiin teemahaastatteluja, joita tuettiin havainnoinnilla. Teemahaastatteluilla ja havainnoinnilla tuotettua aiheistoa peilattiin teoriaan ja aikaisemmillä tutkimuksilla tuotettuun tietoon.

4.3 Tutkimusmenetelmät

4.3.1 Haastattelu

Opinnäytettä varten haastateltaviksi valittiin sekä seutukaupungeille työskenteleviä ammattilaisia että kiertotalouden liiketoimintamalleihin perustuvien yritysten edustajia. Tutkimushaastatteluja tehtiin seitsemän kappaletta ja ne toteutettiin 26.7.–5.9.2023 välisellä ajalla.

Koska haastateltavat toimivat toisistaan poikkeavissa asemissa ja heidän työnsä erosivat merkittävästi toisistaan, oli luontevaa toteuttaa haastattelut teemahaastatteluina. Teemahaastattelulla tarkoitetaan tutkimushaastattelua, joissa haastattelun aihepiirit on määritelty ennen haastattelua, mutta kysymyksiä ja niiden esittämisjärjestystä ei välttämättä ole tarkasti muotoiltu. Tässä tutkimushaastattelun muodossa haastattelija pyrkii keskustelunomaisesti samaan vastauksiin aihepiiriin kuuluviin asioihin. (Valli & Aarnos, 2018, ss. 28–30.)

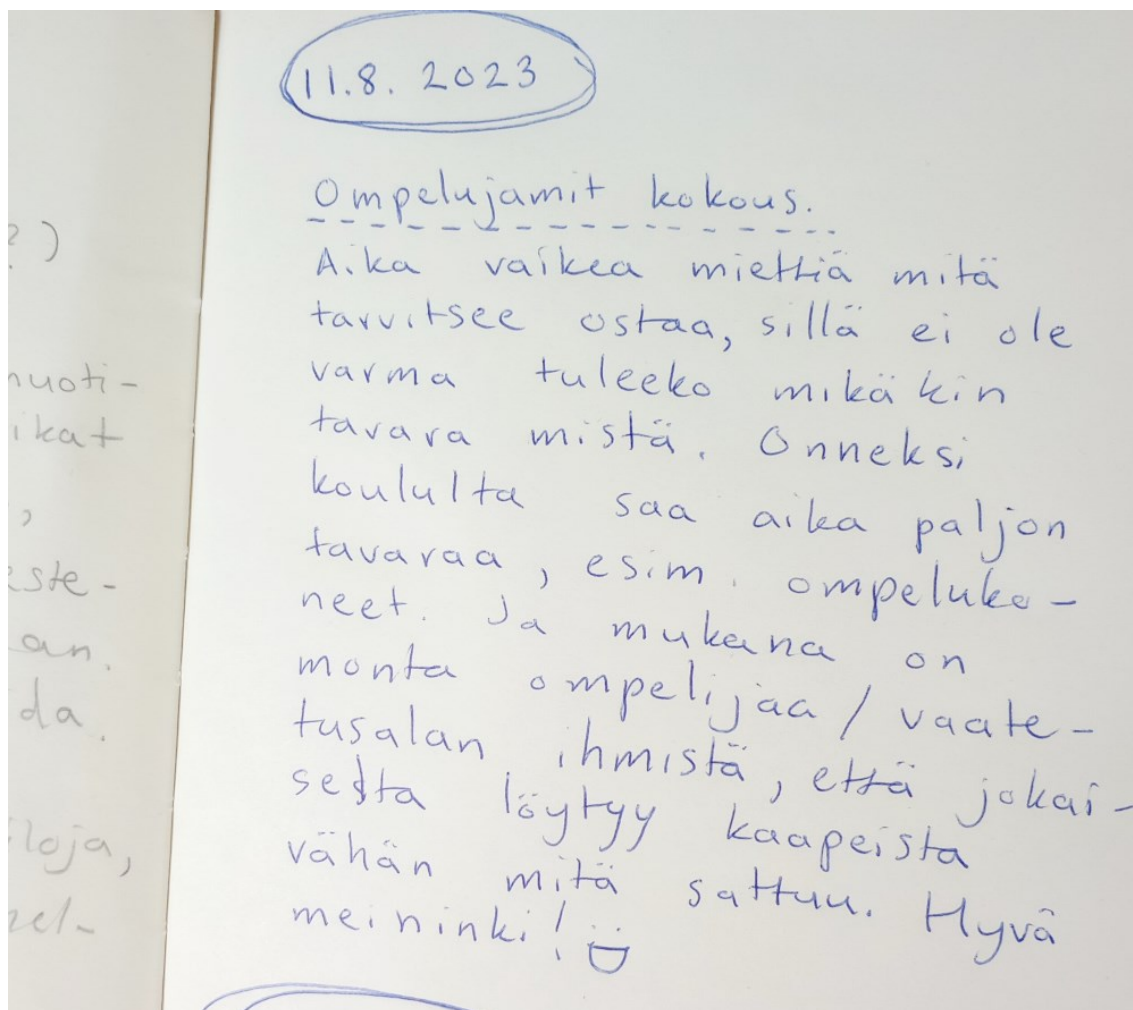
Täysin strukturoidun haastattelun sijaan kehittämistyön haastattelut olivat siis puolistrukturoituja haastatteluja, mikä helpotti haastattelujen tekemistä työnsä valtaalle kirjavalle otannalle. Puolistrukturoiduissa haastatteluille luonteenomaisesti kysymysten sanamuodot ja järjestys vaihtelivat haastattelujen välillä ja tilanteeseen sopimattomat kysymykset voitiin tarpeen mukaan jättää kokonaan pois. Vastaavasti haastattelutilanteessa voitiin esittää kokonaan uusia kysymyksiä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti, 2015, s. 108.)

Teemahaastattelujen teemat ja kysymykset muodostettiin tietoperustan laatimisen vaiheessa teorian, aihetta sivuavien tutkimusten ja intuition perusteella (liite 1).

4.3.2 Havainnointi

Haastattelujen lisäksi kehittämistyössä käytettiin tutkimusmenetelmänä havainnointia. Havainnointi on palvelumuotoilussa yleisesti käytetty tutkimusmenetelmä, jolla kerätään tietoa tarkkailemalla (Ojasalo ym., 2015, s. 114).

Tässä työssä havainnoitiin sekä Paimion muotiviikko -tapahtuman järjestämistä että itse tapahtumaa. Havainnoinnilla pyrittiin selvittämään ja huomaamaan vaate- ja tekstiilialan liiketoimintamallien kaupunkivetoiseen tukemiseen liittyviä oivalluksia ja ongelmia, jotka olisivat saattaneet muuten jäädä huomaamatta. Havaintoja ja havaintojen nostattamia tunteita kirjattiin ja kuvattiin ylös päiväkirjaan (kuva 1).

Kuva 1. Kuva päiväkirjasta, johon kehittämistyön havaintoja kirjattiin prosessin aikana ylös.

Työssä havainnoija oli osittain aktiivinen, sillä kehittämistyön tekijä osallistui itse muotitapahtuman järjestämiseen (Ojasalo ym., 2015, s. 116). Osallistumisen tyyppi vaihteli havainnointitilanteen mukaan passiivisen, kohtalaisen ja aktiivi-

sen osallistumisen välillä. Useimmiten havainnoija osallistui kohtalaisesti havainnoimaansa tilanteeseen, jolloin tutkija tasapainotteli osallistumisen ja havainnoinnin välillä. Tutkijaa pidettiin osana Paimion muotiviikko -tapahtuman järjestäjäjoukkoa, mutta hänen ulkopuolisuutensa opinnäytetyön tekijänä tiedostettiin. (Vasenkari, 1996, ss. 12–13.)

Koska kehittämistyössä oli tarkoituksena kohdistaa tarkastelua myös käytännön toiminnassa tapahtuvaan vuorovaikutukseen ja siitä syntyviin merkityksiin, oli jonkinlainen osallistuminen havainnointitilanteeseen perusteltua. Osallistuva ote havainnointiin auttoi myös luomaan kokonaiskuvaa tutkimuskohteesta ja ymmärtämään erilaisia rooleja ja niiden merkityksiä paremmin. (Valli ym., 2018, s. 164.) Havainnointi oli strukturoimatonta, jollaisella yleensä pyritään saamaan monipuolista ja laajaa tietoa tutkittavasta aiheesta (Ojasalo ym., 2015, s. 116).

Havainnointia tehtiin osallistumalla kokouksiin, suunnittelutapaamisiin ja sähköpostikeskusteluihin. Havainnointi tapahtui 17.4.–27.8.2023, jolloin tapahtuman järjestämistä havainnoitiin:

- neljässä etäpalaverissa Microsoft Teams -yhteistyöalustaa hyödyntäen
- kolmessa suunnittelupalaverissa kasvokkain
- designkävelyllä
- muotinäytösten teknisessä kenraaliharjoituksessa.

Itse tapahtuman aikana havainnointi oli osallistuvaa (kuva 2). Havaintoja tehtiin koko tapahtuman ajan esimerkiksi:

- juontajana ammattilaisille suunnatussa seminaarissa Paimiosalissa 25.8.2023
- juontajana kuluttajille suunnatussa seminaarissa Paimiosalissa 26.8.2023
- ompelujamien ohjaajana Ravintola Poimarissa 27.8.2023.

Lisäksi havaintoja tehtiin edellä mainittujen tilaisuuksien ulkopuolella osallistamalla keskusteluihin ja viestittelyihin järjestäjien kanssa.

Kuva 2. Kehittämistyössä havainnoija osallistui myös aktiivisesti tapahtuman toteutukseen seminaarijuontajana. Kuva Linda Svarfvar, Studio Svarte.

4.3.3 Designkävely

Osana havainnointia hyödynnettiin palvelumuotoilun designkävely-menetelmää, jossa yhdessä kolmen Paimion muotiviikko -tapahtuman hanketyöntekijän

kanssa fyysisesti kävellen muotitapahtuman tapahtumapaikoissa kaksi viikkoa ennen tapahtumaa. Designkävely toteutettiin 9.8.2023.

Tapahtumajärjestäjille kävelyn tarkoituksena oli helpottaa tapahtuman järjestämistä ja kartoittaa järjestelyjen etenemistä. Kehittämistehtävän kannalta kävelylle osallistumisella havainnoitiin tapahtuman järjestämistä, tapahtumapaikkoja ja hanketyöntekijöitä opinnäytetyön aiheen kannalta. Kävelyn aikana kerättyjä havaintoja tallennettiin valokuvaamalla ja muistiinpanoja kirjoittamalla. Havainnoija osallistui keskusteluihin tavanomaisen seurustelun tapaan.

Kierros alkoi Paimion kaupungintalon aulasta kello 12.30 ja päättyi Käsityömuuseo Miilaan 15.30. Paimion muotiviikko -tapahtuman tapahtumapaikoissa vierailtiin kävellen seuraavassa järjestyksessä:

1. Paimion kaupungintalo: aula
2. Bio Stara -elokuvateatteri: aula, iso ja pieni sali
3. Paimion kaupungintalo: Paimiosali
4. Varsinais-Suomen Kansanopisto
5. Vistan yhtenäiskoulu: juhlasali
6. Ravintola Poimari
7. Käsityömuuseo Miila.

Vierailujärjestys muodostui aukioloaikojen ja tilan muiden käyttäjien aikataulujen mukaan. Muista vierailukohteista poiketen viimeiseen kohteeseen, Käsityömuuseo Miilaan, osallistui opinnäytetyön tekijän lisäksi vain yksi hanketyöntekijä.

4.4 Kehittämistyön tekijän rooli ja eettiset näkemykset työssä

Monet tekstiili- ja vaatetusalan varsinaissuomalaiset kiertotaloustoimijat olivat kehittämistyön tekijälle alalta ennestään tuttuja. Opinnäytteen tekijä on työskennellyt Varsinais-Suomessa poistotekstiililajittelijana, joten erityisesti teemahaastatteluissa haastatellut tekstiilikierrätyksen asiantuntijat ja näiden edustamat tahot olivat hänelle työn kautta ennestään tuttuja. Tuttuus on voinut vaikuttaa haastattelujen kulkuun ja analysointiin, koska kehittämistyön tekijällä on työelämän kautta kertynyttä hiljaista tietoa haastateltavien tahojen toiminnasta. Toisaalta tuttuus voi helpottaa haastattelujen miellyttävän ja luottamuksellisen ilmapiirin luomisessa.

Havainnoinnissa havainnoijan rooli vaihteli passiivisesta aktiiviseen havainnoijaan. Havainnoija oli mukana Paimion muotiviikko -tapahtuman järjestämisessä esimerkiksi ammattilaispuhujien etsimisessä, käytännön järjestelyissä, seminaarien juontajana ja Ompelujamit-työpajan ohjaajana.

Tutkimukseen osallistuvia tiedotettiin tutkimuksesta ja heille jaettiin kirjallinen tiedote tutkimuksesta. Tutkimukseen osallistuvilta saatiin tietoon perustuva suostumus. Tutkimuksessa henkilötietoja käsiteltiin asianmukaisesti.

Kaikilta tapahtumaan osallistuneilta ei kuitenkaan pyydetty suostumusta tutkimukseen osallistumiseen, sillä he eivät varsinaisesti olleet havainnoinnin kohteena. Tapahtumassa ei keskitytty yksittäisten ihmisten havainnointiin, vaan yleisesti havainnoimaan tapahtuman onnistumista ja järjestämistä.

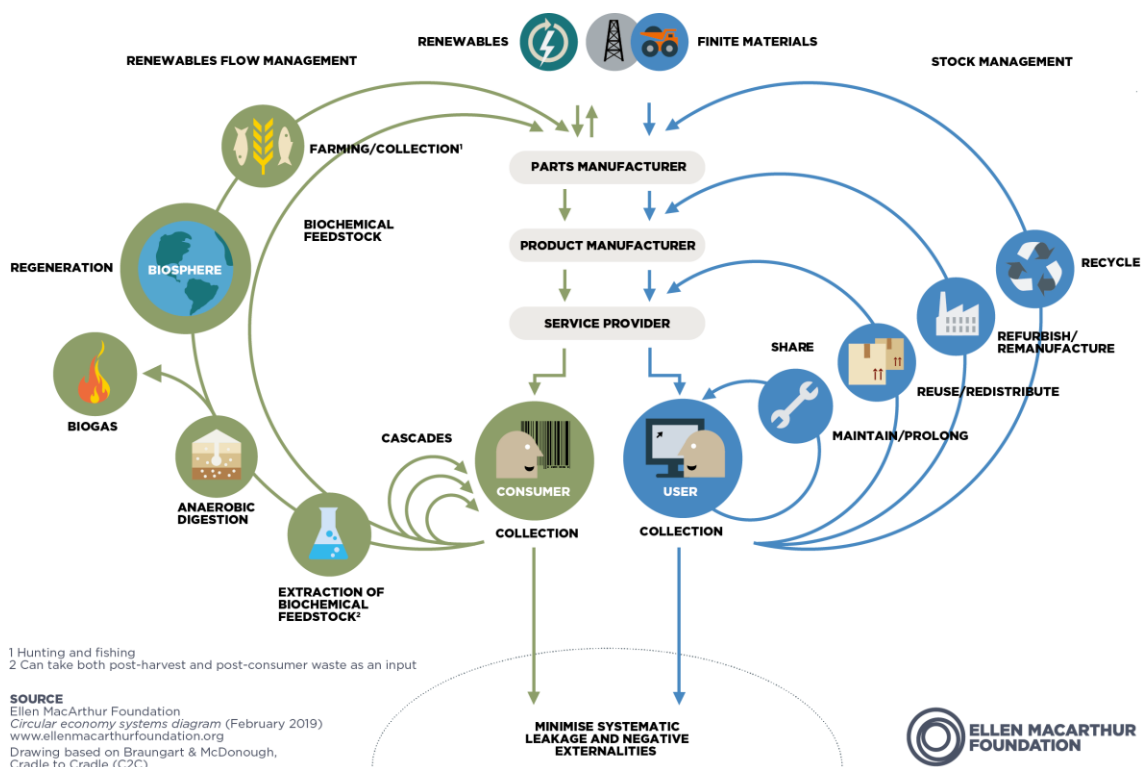
5 Kiertotalouteen perustuva liiketoiminta

5.1 Kiertotalous käsitteenä

Kiertotaloudelle on monia määritelmiä, mutta tässä opinnäytetyössä kiertotaloudella tarkoitetaan talousmallia, jossa kerätyt luonnonvarot pyritään hyödyntämään mahdollisimman pitkään ja käyttämään kerta toisensa jälkeen uudelleen. Kiertotaloudella pyritään vähentämään jätettä, päästöjä ja energiankäyttöä pitämällä resurssit kierrossa ja vähentämällä toiminnan materiaali- ja energiavirtojen hukkaa. Kiertotalouteen kuuluvat pitkäikäinen suunnittelu, käyttöä pidentäminen esimerkiksi huolto ja korjauspalveluilla, energiatehokas jätettä tuottamaton tuotanto, resurssien takaisinotto jalostusta ja kierrätystä varten sekä uusiutuvat ja kierrätetyt raaka-aineet. (Geissdoerfer, Savaget, Bocken & Hultink, 2017, s. 759; Kemianteollisuus ry, Sitra & Business Finland, 2020, s. 4.)

Ellen Macarthur Foundation kuvaa kiertotaloutta paljon käytetyllä ”Perhosmallilla” (kuvio 3). Perhosmallissa kiertotalouden syklit jaetaan kahteen osaan: biologiseen ja tekniseen kiertoon. Biologisessa kierrossa biohajoavien materiaalien ravinteet pidetään kierrossa ja luonnon hyödynnettävissä. Teknisessä kierrossa materiaalit ja tuotettavat tuotteet pysyvät kierrossa muun muassa korjauksella ja kierrättämällä. (Ellen Macarthur Foundation, 2023.)

Perhosmalli visualisoi myös kiertotalouden kaskadiperiaatteen, jossa resurssit pyritään hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti mahdollisimman korkealla arvoisella. Malli osoittaa, kuinka kiertotaloudessa pyritään suosimaan ensisijaisesti mahdollisimman lyhyitä kiertoja lähellä käyttäjää tai kuluttajaa. (Hepo-niemi, 2021.)

Kuvio 3. Ellen Macarthur Foundationin "Perhosmalli". (Ellen Macarthur Foundation, 2023.)

5.2 Kiertotalouden merkitys tekstiili- ja vaatetusalalla

Tekstiilituotannolla ja -jätteellä on merkittäviä vaikutuksia ympäristölle ja ilmastolle. Vaatteiden ja muiden tekstiilituotteiden tuotanto aiheuttaa maailman hiilidioksidipäästöistä noin 10 %, kuluttaa luonnonvaroja ja vettä sekä saastuttaa vesistöjä. Vuonna 2015 maailman tekstiiliteollisuudessa käytettiin 79 miljardia kuutiometriä vettä, ja arvioiden mukaan alan värjäys- ja viimeistelytuotteet aiheuttavat 20 % kaikesta puhtaan veden pilaantumisesta. Lisäksi esimerkiksi merien vaatteista peräisin olevan mikromuovin osuutta voidaan pitää merkittävänä: tekokuituvaatteiden pesu aiheuttaa ympäristöön päätyvistä primääreistä mikromuoveista noin 35 %, joka vastaa vuosittain noin 0,5 miljoonaa tonnia mikrokuitua. Ympäristövaikutusten lisäksi tekstiiliteollisuuteen liittyy sosiaalisia ongelmia esimerkiksi työntekijöiden elämiseen riittämättömien palkkojen ja terveydelle vaarallisten työolojen vuoksi. (Euroopan parlamentti, 2023b; Coscieme ym., 2022, s. 451.)

Ilmastonmuutos vaikuttaa kokonaisvaltaisesti yhteiskuntaan ja yritysten toimintaympäristöön. Ilmaston lämpenemisen vuoksi sään ääri-ilmiöt esimerkiksi kuivuuden, metsäpalojen ja sademäärien kasvun muodossa yleistyvät. Pitkät ja monimutkaiset arvoketjut ovat tyypillisiä vaatteiden ja tekstiilien tuotannolle, mikä tekee alan erityisen herkäksi ilmastokriiseille. Kriisien aiheuttamat ongelmat näkyvät esimerkiksi haasteina neitseellisten raaka-aineiden saatavuudessa ja kasvavina hintoina. Ekosysteemien horjuminen vaikuttaa yritysten toimintaympäristöön myös muuttuvan lainsäädännön kautta, ja kiristyvät ympäristöön ja ilmastoon liittyvät lait luovat riskin joutua oikeistoimien kohteeksi. (Sitra, 2022, ss. 19–20; Sitra, 2020, s. 28; Niinimäki, 2013, s. 14.)

Vaatteiden, tekstiilituotteiden ja alan palveluiden vaikutusten arvioinnissa on otettava huomioon ympäristönäkökulman lisäksi sosiaalinen ja taloudellinen ulottuvuus tuotteen koko elinkaaren ajalta. Esimerkiksi kestävämpään muotiin pyrkiminen edellyttää toimia laaja-alaisesti muun muassa suunnittelussa, valmistuksessa, logistiikassa, vähittäiskaupassa, tuotteiden käytössä ja huollossa sekä käytöstäpoistamisvaiheessa. (Niinimäki, 2013, s. 17.)

Vaatteiden käyttöikä on lyhentynyt samalla kun niitä ostetaan yhä enemmän henkilöä kohden (Euroopan parlamentti, 2023b). Euroopan unionin alueella vaatteiden kappalemäärä, jonka yksittäinen henkilö keskimäärin ostaa vuodessa, kasvoi vuosien 1996–2012 välillä 40 % (Euroopan ympäristökeskus, 2014, s. 107). Huolestuttavasti samaan aikaan noin 50 %:a ihmisten omistamista vaatteista ei ollut käytetty kertaakaan vuoden aikana ja vuosittain 30 %:a tuotetuista vaatteista ei ikinä myydä (Euroopan parlamentin tutkimuspalvelu, 2022, s. 2).

Suurin osa, noin 87 %, Euroopan unionin alueella käytetystä tekstiilistä päättyy vielä polttoon tai kaatopaikoille, jolloin ne menetetään kierrosta. Tekstiili- ja muotialalla onkin pyrittävä vähentämään tekstiilijätteen aiheuttamaa ympäristötaakkaa pitämällä tekstiilit kierrossa. (Euroopan parlamentti, 2023a; Pandit, Ahmed, Singha & Shrivastava, 2020, ss. 1–3.)

Myös Suomessa 60 % kerätystä poistotekstiilistä poltetaan, eli hyödynnetään energiana. Kerätystä tekstiileistä noin 22 % päätyy uudelleenkäyttöön tai materiaalina hyödynnettäväksi Suomessa ja 18 % viedään Suomen rajojen ulkopuolelle. (Dahlbo, Rautiainen, Savolainen, Oksanen, Nurmi, Virta & Pokela, 2021.)

Vaikka ympäristöllisen, sosiaalisen ja taloudellisen vastuullisuuden huomioiminen yrityksen toiminnassa on strategisesti järkevää, vaatii esimerkiksi ilmastotavoitteiden toteutuminen suuria muutoksia talouteen liittyviin arvoihin ja menettelytapoihin. Yhä suositumpaa on pyrkiä siirtymään lineaarisesta talousmallista asteittain kohti kiertotalouden mukaisia liiketoimintamalleja. Siirtyminen kiertotalouteen vaatii kuitenkin merkittäviä toimia poliittisilta päättäjiltä, yrityksiltä ja kulluttajilta sekä muutoksia nykyisiin organisaatorakenteisiin. (Arauzo-Carod, Kostakis, & Tsagarakis, 2022; Franco, Almeida & Calili, 2021.)

Siirtyminen kiertotalouden mukaisiin liiketoimintamalleihin muuttaa monen muun trendin ohella työtä; työn sisältö muuttuu, vanhoja töitä katoaa ja uusia syntyy. Euroopan unionin alueelle odotetaan 700 000 uutta kiertotalouden synnyttämää työpaikkaa. (Sitra, 2022, s. 5.) Sitran vuonna 2021 teettämän Kiertotalouden tunnettuustutkimuksen mukaan 82 % suomalaisista uskoi siihen, että Suomeen syntyy uutta työtä kiertotalouteen siirtymisen vuoksi (Sitra, 2021, s. 12).

Uuden kiertotalouden mukaisen yritystoiminnan oletetaan luovan yrityksille kilpailuetuja (Sitra, 2022, s. 5, 41). Alueille, esimerkiksi seutukaupungeille, yritykset tuovat verotuloja, taloudellista kasvua ja hyvinvointia. Kunnat tavoittelevat yritysten tukemisella uusia asukkaita alueelleen, jotka hidastavat väestön ikääntymistä ja vähenemistä. Verotuloilla parannetaan hyvinvointia esimerkiksi parantamalla palveluita ja niiden saatavuutta. (Paimion kehitys Oy & Varsinais-Suomen liitto, 2023, s. 12.)

Oletetaan, että kiertotalouden mukainen yritystoiminta luo alueille kilpailuetuja (Paimion kehitys Oy & Varsinais-Suomen liitto, 2023, s. 12):

- lisäämällä hyvinvointia ja vaurautta

- lisäämällä uusia asukkaita, jotka hidastavat väestön vähenemistä ja ikääntymistä
- lisäämällä taloudellista kasvua ja verotuloja, joilla parannetaan palvelujen saatavuutta ja vahvistetaan yhteisöä.

5.3 Kiertotalouden liiketoimintamalleja

Kiertotalouden liiketoimintamallien tavoitteina on usein hidastaa ja tehostaa sykleiden kiertoa ja virtausta. Syklejä pyritään pienentämään ja sulkemaan, sekä palauttamaan esimerkiksi käytöstä poistunut materiaali takaisin kiertoon tai elvyttävässä muodossa luontoon. Linearisesta ”ota-käytä-hävitä”-talousmallista poiketen kiertotalous keskittyy resurssien kulutuksen sijasta niiden keräämiseen ja jätteen palauttamiseen kiertoon. (Weetman, 2021, s. 4, 83.) Weetman (2021, s. 84, 92) jakaa kiertotalouden liiketoimintamallit neljään kategoriaan (kuvio 4).

Kuvio 4. Kiertotalouden liiketoimintamallien tavoitteita Catherine Weetmania (2021, s. 84, 92) mukaillen.

Lisäksi kiertotalouden mukaisessa toiminnassa pyritään mahdollisuuksien mukaan siirtymään uusien tuotteiden jatkuvan tuottamisen sijaan palveluiden tar-

joamiseen. Kehittyvä teknologia ja digitalisaatio helpottavat esimerkiksi jakamiseen ja lainaamiseen perustuvien palveluiden tarjoamisen kuluttajille, mutta myös tuotteiden käytön palveluna yritysten välisessä liiketoiminnassa. (Sitra, 2022, s. 28.)

5.3.1 Kiertotalouden mukaisia liiketoimintamalleja tekstiili- ja vaatetus- alalla

Tekstiili- ja vaatetusalalla kiertotalouden mukaisiksi liiketoimintamalleiksi voidaan laskea esimerkiksi tuotteiden käyttöiän pidentämiseen, lainaamiseen, käytettyjen tuotteiden myyntiin ja materiaalin kierrättämiseen liittyvät toimintamallit (Coscieme ym., 2022, s. 454). Palveluihin ja digitaalisuuteen pohjautuva liiketoiminta mahdollistaa parhaimmillaan myös tekstiili- ja vaatetusalalla kasvun tavoittamisen ilman jatkuvasti lisääntyvää luonnonvarojen kulutusta (Suomen Tekstiili & Muoti ry, 2018, s. 34).

Monet tuotteiden käyttöiän pidentämiseen tähtäävä toimet ovat perinteikkäitä ja kuluttajille hyvin tuttuja: vaatteita myydään kirpputoreilla ja vuokrataan pukuvuokraamoissa, ja niille tarjotaan erilaisia huolto- ja korjauspalveluita. Keskeisintä tämän kaltaisissa malleissa on pitää tuotteet mahdollisimman pitkään käytössä ja vähentää tuotteen koko elinkaaren aikaisia vaikutuksia. (Suomen Tekstiili & Muoti ry, 2018, s. 34.)

Suunnittelulla on keskeinen merkitys tuotteiden elinkaaren pidentämisessä ja kielteisten vaikutusten vähentämisessä (Niinimäki, 2013, s. 17). Suunnittelulla voidaan vaikuttaa tuotteen kestävyys ja helpottaa niiden korjaamista, huoltamista, päivittämistä ja kierrättämistä (Weetman, 2021, s. 92). Vaatteiden osalta vastuullisempaan muotiin voi pyrkiä koko elinkaaren tiedostavalla suunnittelulla esimerkiksi (Black, 2011, ss. 46–47, Niinimäki, 2013, s. 17 mukaan):

- hyödyntämällä tuotannon sivuvirtoja ja hukkamateriaaleja
- kierrättämällä
- uusiojalostamalla (upcycling) (kuva 3)
- korjaamalla ja muodistamalla

- suunnittelemalla kestävämpiä ja monikäyttöisempiä tuotteita
- suosimalla monomateriaaleja
- suosimalla ekologisia materiaaleja
- hyödyntämällä uutta teknologiaa
- suunnittelemalla iloa tuottavia tuotteita.

Kuva 3. Tyyki Designin upcycling-muotia käytöstä poistuneista farkuista Paimion muotiviikko -tapahtumassa. Kuva Linda Svarfvar, Studio Svarte.

Suomessa tekstiili- ja vaatetusalan epäsuorista päästöistä noin yhdeksän prosenttia aiheutuu tekstiilien käyttövaiheessa. Tuotteiden huollosta aiheutuu päästöjä, kun tuotteita esimerkiksi pestään, kuivataan ja silitetään. (Suomen Tekstiili & Muoti ry, 2021, s. 39.) Huoltamalla tekstiilejä oikealla tavalla voidaan kuitenkin pidentää tekstiilituotteiden käyttöikää. Valmistajat voivat helpottaa tekstiilien huoltamista suunnittelun lisäksi esimerkiksi hyvillä hoito-ohjeistuksilla. (Telaketju, 2018.)

Vaatteiden kiertotaloutta tavoitellaan myös suljetulla kierrolla, jossa vaatteiden materiaalit pyritään pitämään mahdollisimman kauan kierrossa ja hyödynnettävissä. Materiaalin kierrättämistä harjoitetaan tekstiilien kierrättämiseen kehitellyillä menetelmillä. Uusia innovaatioita kehitetään jatkuvasti, sillä tekstiilien kierrättämisen ja kiertotalouden uskotaan olevan kansainvälisesti liiketoiminnallisesti kannattavaa. (Suomen Tekstiili & Muoti ry, 2018, s. 6, 11.)

Poistotekstiiliä kierrätetään kuitutasolla sekä mekaanisilla, kemiallisilla että termisillä kierrätysmenetelmillä. Mekaanisessa kierrätyksessä materiaali palautetaan kuitumuotoon nimensä mukaisesti mekaanisesti repimällä. Jokainen käsittelykerta heikentää kuitenkin kuidun laatua ja rakennetta. Kemiallisessa menetelmässä kuidut erotetaan kemiallisten reaktioiden avulla ja palautetaan uusien tekstiilituotteiden valmistamiseen soveltuvaan muotoon. Mekaanisesta kierrätyksestä poiketen kemiallisessa kierrätyksessä kuluneet kuidut voidaan periaatteessa palauttaa perinteisessä mielessä laadukkaiden tuotteiden valmistamiseen sopivaan muotoon. Termisessä kierrätyksessä tekokuidut sulatetaan lämmön avulla. Termisesti kierrätetty materiaali hyödynnetään komposiitti- ja muovituotteissa tekstiilikuitujen sijaan. (Suomen Tekstiili & Muoti ry, 2018, ss. 40–41.)

Kuitukierrätys on kuitenkin vain yksi monista vaihtoehtoista poistotekstiilin kierrätysmenetelmistä. Tekstiilijätettä ja -sivuvirtoja voidaan hyödyntää monenlaisissa jatkojalostus- ja palveluratkaisuilla, mikä tekee tekstiiliekosysteemistä taloudellisesti mielenkiintoisen kiertotalouskohteen. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020, s. 100.)

5.4 Euroopan unionin tekstiilistrategia

Kiertotalouden mahdollisuudet ja kiertotalouden mukaisiin periaatteisiin siirtymisen näkyvät myös Euroopan unionin toimissa; Euroopan unioni hyväksyi vuonna 2020 kiertotaloutta koskevan toimintasuunnitelman. Toimintasuunnitelma on oleellinen osa EU:n kestävän kasvun ohjelmaa ja suunnitelma keskit-

tyy kiertotalouden periaatteiden mukaiseen suunnitteluun ja tuotantoon. Toimintasuunnitelmassa ehdotetaan esimerkiksi toimenpiteitä, jotka (Euroopan unioni, 2020):

- tekevät EU:ssa markkinoitavista tuotteista kestävämpiä
- lisäävät kuluttajien vaikutusmahdollisuuksia
- vähentävät jätemäärää.

Strategia keskittyy erityisesti kiertotaloudellisesti potentiaalisimpiin ja resursseja eniten käyttäviin aloihin. Tämän vuoksi Euroopan unioni aikoo tehdä konkreettisia toimia myös tekstiilialalla ja valmistelee tekstiilistrategiaansa. (Euroopan unioni, 2020.)

Euroopan unionin tekstiilistrategian tavoitteena on tehdä EU:n markkinoiden tekstiileistä kestävämpiä ja helpommin korjattavia, uudelleenkäytettäviä ja kierrätettäviä. Strategian tarkoituksena on myös vauhdittaa alan innovointia ja puutua pikamuotiin. (Euroopan unioni, 2023b.)

Tekstiilistrategialla Euroopan unioni aikoo asettaa vaatimuksia tekstiilien ekologiselle suunnittelulle ja saada yritykset kantamaan vastuuta toimintansa vaikutuksista ja vähentämään omaa hiili- ja ympäristöjalanjälkeään. Lisäksi tekstiilistrategian on tarkoitus asettaa vaatimuksia tiedon jakamisesta ja tekstiilituotteiden digitaalisesta tuotepassista. (Euroopan unioni, 2023b.)

5.5 Haasteita kiertotalouden toteutumiselle tekstiili- ja vaatetusalalla

Suuri ongelma kiertotalouden toteutumiselle tekstiili- ja vaatetusalalla on kierrätysraaka-aineiden laatu ja saatavuus (Ahola, Alarotu, Antikainen, Honkatukia, Järnefelt, Kapanen, Lantto, Laurikkala, Naumanen, Orko, Ritschkoff, Still, Sundqvist-Andberg, Tenhunen, Wiman, Winberg & Åkerman, 2020, s. 81). Saatavuuden parantamiselle on paineita, sillä kierrätysmateriaalien ja tekstiilisivuvirtojen kysyntää vauhdittavat Euroopan unionin tekstiilistrategian käytäntöönpano, mahdolliset tuontikiellot ja neitseellisen materiaalin hinnanvaihtelut ja vaikutukset ympäristöön (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020, s. 101).

Tekstiilien kierrätyksen kannalta on haastavaa, etteivät tekstiilit ole keskenään samanlaisia, vaan ne on lähtökohtaisesti suunniteltu hyvin erilaisiin käyttötarkoituksiin. Tekstiilit ovat esimerkiksi ominaisuuksiltaan, käsittelyiltään ja kuitusisällöltään kirjavia. Kierrätyksen kannalta tuotantojätteen hyödyntäminen on yleisesti kuluttajilta kerättävää poistotekstiiliä helpompaa, sillä tuotantojäte on yleensä tasalaatuisempaa ja sitä on mahdollista saada suuria määriä. (Suomen Tekstiili & Muoti ry, 2018, s. 18.)

Suomessa esteitä tekstiilien kiertotalouden kasvulle ovat esimerkiksi tekstiilivirtojen pieni koko ja heikot kytkökset ulkomaisiin tekstiiliekosysteemeihin. Käytännössä myös liiketoiminta- ja ansaintamallien puute ja esimerkiksi poistotekstiilin alhainen arvo aiheuttavat tekstiilien kiertotalouden kehittymiselle haasteita. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020, s. 100.) Ongelmallista on, että markkinatalous ja niin kutsuttu pikamuoti ovat laskeneet tekstiilituotteiden hintoja, jolloin kuluttajan on edullisempaa ostaa uusi tuote kuin korjauttaa vanha. Ihmisillä on luonnollisesti korkea kynnys vaihtaa edullisesta, tutusta ja toimivaksi koetusta toimintatavasta kiertotalouden mukaisiin palveluihin, joten muutos tarvitsee myös vahvaa markkinointia ja tiedon levittämistä. (Sitra, 2020, s. 29.)

Jotta kiertotalouteen voitaisiin siirtyä ripeästi, on lainsäädäntöä muutettava tukemaan kiertotalouden liiketoimintamalleja (Sitra, 2020, s. 29). Muutokset vaativat siis myös poliittisilta päättäjiltä, puolueilta ja ryhmiltä tahtoa tukea kiertotaloutta.

Kiertotalouden toteutumisen esteinä voidaan pitää esimerkiksi verotusta, joka ei kannusta kiertotalouden mukaiseen toimintaan, ja jossa verottajalla on vaihtelevia tulkintoja uusien liiketoimintamallien verotuksesta. Lisäksi yritykselle rahoituksen saaminen esimerkiksi yksityissijoittajilta voi olla hankalaa, jos kiertotalouteen pohjautuva liiketoiminta on liian epävarmalla pohjalla; usein yksityistä rahoitusta tarvitaan julkisen rahoituksen rinnalle. (Sitra, 2020, s. 28, 30.)

Lisää haasteita kiertotalouden toteutumiselle luo heikko tai vanhentunut osaaminen, sillä Suomesta on hävinnyt tekstiili- ja vaatetusalan osaamista tekstiiliteollisuuden ja alan koulutuksen muodossa (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020, s.

100). Osaaminen on tärkeää kiertotalouden toteutumisessa, sillä paine siirtyä kiertotalouteen perustuviin liiketoimintamalleihin muuttaa toimialaa. Muuttuvassa työelämässä uuden oppimisesta ja sopeutumiskyvystä ennustetaan tulevan työntekijöiden kannalta entistä tärkeämpiä taitoja. Tekstiili- ja vaatetusalalla koulutuksen on tulevaisuudessa annettava eväitä esimerkiksi monialaiseen työskentelyyn ja vahvaan kiertotalousosaamiseen. Koulutuksen on ohjattava osaamista vastaamaan kiertotalouden liiketoimintamallien, esimerkiksi korjaus-, huolto- ja vuokrauspalveluiden, kysynnän kasvuun. (Sitra, 2020, ss. 30–31.)

5.6 Kritiikkiä kiertotaloutta kohtaan

Kiertotalous ei ole ihmelääke kaikkiin lineaarisen talousmallin ongelmiin. Kiertotaloutta kohtaan on esitetty kritiikkiä ja siinä itsessään on tunnistettu ongelmia. Kiertotaloutta voidaan käyttää puhtaasti liiketoiminnan kasvun tavoittelemiseen, jolloin voidaan samalla lisätä kulutusta ja kasvattaa päästöjä. (Weetman, 2021, ss. 105–107.)

Kiertotalouden mukainen liiketoiminta ei ole myöskään kaikissa tapauksissa yhteiskunnallisesti hyväksi. Vaikka liiketoiminta olisi kiertotalouden mukaista, saattaa siihen liittyä sosiaalisen vastuullisuuden ongelmia. Tällaisia sosiaalisen vastuullisuuden ongelmia voi olla esimerkiksi lapsityövoima, työntekijöiden terveydelle vaaralliset työolot ja elämään riittämätön palkka. (Weetman, 2021, ss. 103–104.)

Kiertotalouden malleihin siirtyminen ja osittain uusi kiertotalousteknologia voivat aiheuttaa myös uusia turvallisuusriskejä. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin ja Neste Engineering Solutionin vuonna 2017 alkaneessa Kiertotalouslaitosten turvallisuusriskit -hankkeessa tunnistettiin kierrätyslaitoksissa turvallisuusriskejä aiheuttavan muun muassa tuntemattomat aineet materiaalivirrassa, haitallille aineille altistuminen ja manuaalisen työn lisääntymisen vuoksi tapaturmariskin kasvaminen. (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, 2018, ss. 12–14.)

Lisäksi uudet kiertotalouteen perustuvat liiketoiminnan muodot saattavat olla

ongelmallisia eettisyyden ja laillisuuden kannalta. Ongelmia on tunnistettu digitaalisiin ja jakamistalouteen perustuvissa liiketoiminnassa: esimerkiksi Uberin ja Woltin kaltaisia alustatalouden toimijoita on kritisoitu yrittämisen vastuun siirtämisestä työntekijöille. (Weetman, 2021, s. 105.)

6 Kaupunkivetoinen kiertotalouden tukeminen

Toimintaympäristöltään ja rooliltaan kunnat ja yritykset poikkeavat toisistaan. Yritykset tuottavat arvoa, esimerkiksi taloudellista voittoa, omistajilleen. Kunnat taas tuottavat arvoa, esimerkiksi palveluja, ensisijaisesti asukkailleen. Yritykset voivat määrittää oman liiketoiminta-alueensa, mutta kunnilla on lakisääteinen vastuu tuottaa tiettyjä peruspalveluita. Kunnat ovatkin usein merkittäviä palveluiden tuottajia ja ostajia. (Tuulaniemi, 2011, ss. 279–281.)

Vaikka toimintaympäristöltään kaupungit poikkeavat yritys ympäristöstä, on julkisten toimijoilla globaalisti merkittävä rooli kiertotalouden toteutumisessa ja sen mukaiseen toimintaan siirtymisessä. Tämä johtuu siitä, että valtiot ja kunnat vastaavat yleensä esimerkiksi jätehuoltoon, energiaan ja vesihuoltoon liittyvistä toiminnoista. (Christensen, 2021, s. 2.)

Pohjoismaissa valtaa on perinteisesti käytetty paikallisesti antamalla päätäntävaltaa paikallishallinnoille, esimerkiksi kunnille (Christensen, 2021, s. 3). Suomessa kuntien tehtävänä on vastata muun muassa vesi- ja jätehuollosta, ympäristöpalveluista, kaupunkisuunnittelusta ja maankäytöstä, joilla kaikilla on rooli kiertotalouden toteutumisessa (Valtiovarainministeriö, 2023).

Nykyään kuntien on järjestettävä paikalliset olot huomioiden vastaanotto- ja keräyspaikoja myös tekstiilijätteelle (Valtioneuvoston asetus jätteistä, 978/2021 § 20; Jätelaki, 646/2011, § 6). Koska julkinen puoli on yleensä vastuussa jätehuollosta, sen rooli korostuu erityisesti materiaalikierron loppupäässä, esimerkiksi poistotekstiilijätteen erilliskeräyksessä ja esilajittelussa (Christensen, 2021, s. 2). Kiertotalouden liiketoimintamallit kokonaisuudessaan ovat kuitenkin pelkkää kierrätystä monimuotoisemmat.

Julkisella vallalla on myös taloudellisia tavoitteita esimerkiksi yritysten tukemisessa sekä työpaikkojen luomisessa. Julkisen puolen toimijat toimivatkin tärkeinä siltoina kansalaisten ja yksityisen sektorin välissä. (Christensen, 2021, s. 2.)

Vaikka yritysten menestys kiertotalousponnistuksissa on lopulta kiinni sekä yrityksistä itsestään että ekosysteemistä, jossa yritys toimii, julkinen sektori voi tukea menestystä erilaisilla toimilla. Kiertotaloutta voidaan tukea esimerkiksi erilaisilla sääntely- ja informaatio-ohjauksen keinoilla ja taloudellisilla kannustimilla. Kiertotalouteen voidaan kohdistaa erilaisia pilotointi- ja investointitukia ja tutkimusrahoitusta. Toimia voidaan ohjata poliittisesti verotuksella esimerkiksi neitseellisten raaka-aineiden suhteen. (Ahola ym., 2020, s. 83.) Julkinen sektori voi siis edistää kiertotaloutta esimerkiksi politiikkatoimenpiteillä, tietovaikuttajana ja rahoittajana (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020, s. 106).

Esimerkiksi ilmastonmuutoksen hillitsemisessä kunnan toimia voidaan jaotella (Bulkeley & Kernin, 2006, Christensen, 2021, s. 3 mukaan):

- kunnan oman toiminnan ja omaisuuden hallintaan
- säännösten mukaisten palveluiden ja resurssien tarjoamiseen
- sääntelyyn ja sääntöjen täytäntöönpanoon esimerkiksi verotuksen ja maksujen kautta
- mahdollistamiseen, kannustamiseen, koordinointiin ja yhteistyön tekemiseen.

Samaa jakoa voitaisiin soveltaa kiertotaloutta edistävissä toimissa.

7 Tutkimustulokset

7.1 Teemahaastattelut

Haastattelujen analysointi aloitettiin kuuntelemalla nauhoitetut haastattelut.

Haastattelut kirjoitettiin sanatarkasti auki analysoinnin helpottamiseksi. Litteroinnin jälkeen aukikirjoitettuihin haastatteluihin paneuduttiin tarkasti ja niitä järjestettiin koodaamalla sisällönanalyysejä varten.

7.1.1 Haastateltavien toimenkuvat

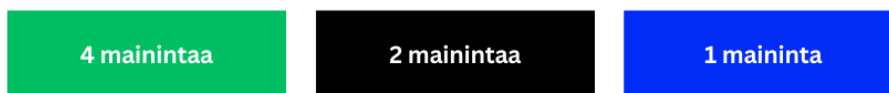
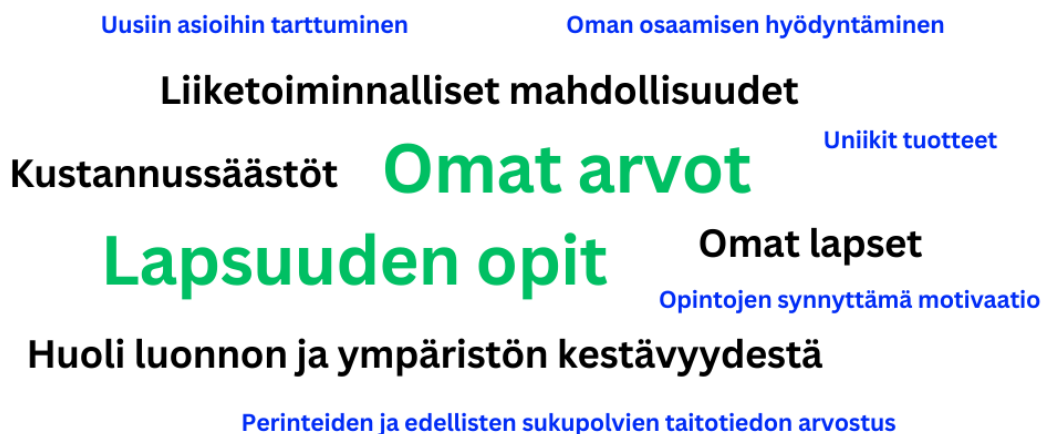
Teemahaastattelussa haastateltiin seitsemää työkuvallisesti erilaista ammattilaisista. Haastateltavina olivat:

- elinkeinojohtaja
- kehitysyhtiön edustaja
- työ- ja elinkeinopalveluiden edustaja
- upcycling-vaatteita valmistavan mikroyrityksen edustaja
- kemiallista tekstiilien kuitukierrätystä tekevän yrityksen edustaja
- poistotekstiilien keräyksen, logistiikan ja lajittelun parissa toimivan kuntaomisteisen jätehuoltoyrityksen edustaja
- Paimion muotiviikko -tapahtuman kaltaisen seutukaupunkivetoisen tekstiilialan tapahtuman koordinoija.

7.1.2 Haastateltavien henkilökohtainen motivaatio edistää kiertotaloutta

Haastatteluissa kysyttiin henkilökohtaista motivaatiota edistää kiertotaloutta.

Kaikki vastaajat kertoivat, että heillä on jonkinlaisia henkilökohtaisia syitä edistää kiertotalouden toteutumista. Kuvion sanapilvi kuvaa vastaajien vastauksia (kuvio 5).

Kuvio 5. Sanapilvi vastaajien henkilökohtaisista syistä edistää kiertotaloutta. Useimmin toistuvat teemat kuvataan kuviossa isommalla kirjaskoolla.

Yleisimmiksi henkilökohtaisiksi syiksi edistää kiertotaloutta nousivat haastateltavien joukossa omien arvojen mukaisuuden korostaminen ja lapsuudessa opitut toimintatavat ja kokemukset. Haastateltavista neljä kertoi kiertotalousajattelun sopivan hyvin omiin arvoihin, ja kiertotalouden edistämisen koettiin olevan siksi luonnollista ja motivoivaa. Omiksi arvoiksi luettiin esimerkiksi eettisiä ja ekologisia arvoja. Lapsuudesta ja nuoruudesta kumpuavan motivaation kiertotalouden edistämiseen mainitsi niin ikään neljä vastaajaa. Halu edistää kiertotaloutta koettiin osin kumpuavan lapsuudesta esimerkiksi vanhempien tai muiden läheisten antamista esimerkeistä. Haastateltavat kertoivat erityisesti myönteisistä lapsuudenkokemuksistaan, esimerkiksi kirpputoreilla käymisestä ja isovanhempien kierrätysosaamisesta. Kaikki motivaatioon liittyvät kokemukset eivät olleet kuitenkaan selvästi myönteisiä; esimerkiksi ulkomailla asuessa nähdyt tekstiiliteollisuuden negatiiviset vaikutukset muun muassa tekstiilijätetasoina koettiin innostavan vielä aikuisenakin kiertotalouden edistämiseen.

Useammin kuin kerran mainittuja syitä olivat myös kiertotalouden mahdollistamat liiketoimintamahdollisuudet ja kasvu. Kiertotalouden mukainen toiminnan mahdollistamat kustannussäästöt esimerkiksi energia- ja materiaalihukan vähentämisessä koettiin motivoivaksi.

Ympäristönäkökulmaan keskittyi kaksi haastateltavaa. Erityisesti huoli luonnon ja ympäristön kestävydestä koettiin yhdeksi syyksi kiertotalouden edistämiseksi. Kiertotaloutta ajateltiin myös omien lapsien kautta; maapallo haluttiin jättää elinkelpoisena jälkikasvulle. Omien lapsien innostus esimerkiksi kierrätykseen mainittiin myös vaikuttavan omaan motivaatioon.

Muita haastattelussa esille tulleita motivaation lähteitä olivat esimerkiksi seuraavat:

- Kiertotalous mahdollistaa oman osaamisen hyödyntämisen ammatillisesti.
- Yleinen innostus tarttua uusiin asioihin innostaa tarttumaan myös kiertotalouteen liittyviin asioihin.
- Kiertotalouden tuotteet ovat usein ainutlaatuisia.
- Opinnot ovat innostaneet edistämään kiertotaloutta.
- Perinteiden ja edellisten sukupolvien taitotiedon arvostus innostavat kiertotaloustoimiin.

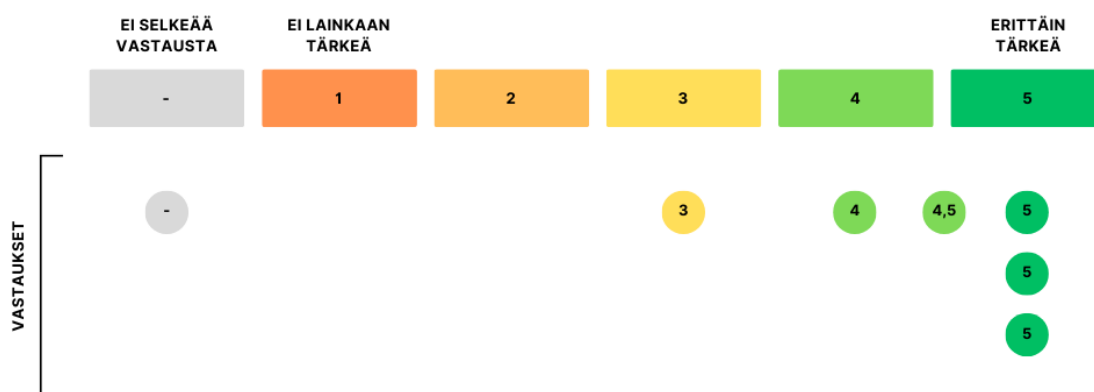
Syyt edistää kiertotaloutta saattavat olla myös päällekkäisiä. On esimerkiksi vaikea tietää, mitä oikeastaan tarkoitetaan ”omien arvojen mukaisuudella”, jos haastateltava ei haastattelutilanteessa kuvaillut tarkasti omaa arvomaailmaansa. Haastateltavan arvot saattavat sisältää esimerkiksi luonnon ja ympäristön arvostusta, vaikkei haastateltava sitä erikseen maininnut.

7.1.3 Kuinka tärkeänä pidettiin tekstiili- ja vaatetusalan siirtymistä kiertotalouden mukaisiin toimintamalleihin

Tekstiili ja vaatetusalan siirtyminen kiertotalouden mukaiseen toimintaan koettiin tärkeänä (kuvio 6). Arviointiasteikolla 1–5 (jossa 1 on ”ei lainkaan tärkeä” ja 5

”erittäin tärkeä”) haastateltavien arvioiden keskiarvo oli 4,4. Yhdeltä haastateltavalta ei saatu numeerista vastausta. Keskiarvon laskemisessa huomioitiin vain selkeät numeroilla ilmaistut vastaukset.

Kuinka tärkeänä koet tekstiili- ja vaatetusalan siirtymisen kiertotalouden mukaiseen toimintaan?

Kuvio 6. Kuvio kuvaa haastateltavien vastausten jakautumista arviointiasteikolla 1–5.

Haastateltavat luonnehtivat kiertotaloutta ja siihen siirtymistä tekstiili- ja vaatetusosalalla tärkeäksi ja pakolliseksi toimeksi. Haastateltavat mainitsivat alan globaalien luonteen, pitkät ja monimutkaiset arvoketjut ja laajat vaikutukset ympäristöön ja ihmisiin, jotka koettiin kestävämmiksi. Kiertotalouden ajateltiin mahdollistavan ainakin osittain alan ongelmien ratkaisemista.

Tarvetta muutokselle kohti kiertotalouden mukaisia liiketoimintamalleja perusteltiin alan saastuttavuudella ja eettisillä ongelmilla. Yksittäisistä ympäristöongelmista vastauksissa nostettiin erityisesti tekstiilijäteongelma ja sosiaalisesta vastuullisuuden näkökulmasta työntekijöiden hyväksikäyttö ja huonot työolot. Alan nykytilaa arvosteltiin myös alueita, maita ja ihmisryhmiä eriarvoistavana. Yksi haastateltavista kuvasi tekstiili- ja vaatetusalan ongelmallisuutta globaalista näkökulmasta: ”Niin tähän on tällästä niin

sanottua uutta kolonialismia ja taloudellista kiristämistä, jotta se eurooppalainen voi käydä vitosella ostamassa sen t-paidan.”

Lisäksi kiertotalouden tarvetta lisäsi vastaajien mielestä liiketoiminnalliset mahdollisuudet ja kasvun tavoittelemisen. Vastauksissa tekstiili- ja vaatetusala tunnistettiin työllistäväksi alaksi, ja kiertotalouden katsottiin luovan uutta työtä ja elinvoimaa.

Vaikka kiertotaloutta pidettiin tärkeänä, haastateltavat sanallistivat myös numeroarviotaan laskevia seikkoja. Yksi haastateltava koki, että tekstiili- ja vaatetusala on vain yksi osa suurta kokonaisuutta, eikä kokenut, että juuri tekstiili- ja vaatetusalalla pitäisi keskittyä muita aloja enemmän kiertotalouteen. Toinen vastaaja taas koki tekstiili- ja vaatetusalan, ja yleisesti yhteiskunnan nykytilanteen, haasteelliseksi kiertotalouden realistiselle toteutumiselle. Kolmas vastaaja epäili kiertotalouden tuottamien tuotteiden laatua ja kestävyyttä erityisesti kierrätysmateriaalien kannalta.

7.1.4 Kiertotalouden mukaisen liiketoiminnan haasteita

Haastateltavat kertoivat kiertotalouden mukaisessa liiketoiminnassa olevan käytännössä paljon haasteita tekstiili- ja vaatetusalalla. Jokainen haastateltava tarkasteli haasteita edustamansa tahon näkökulmasta. Vaikka otos oli kohtuullisen pieni ja haastateltavien toimenkuvansa vaihtelivat, oli vastauksista hahmoteltavissa joitakin yhteisiä teemoja. Haastattelujen pohjalta hahmottui neljä toistuvaa teemaa, jotka ovat kuvattu kuviossa 7.

Kuvio 7. Teemahaastattelusta nousseiden kierrotalouden mukaisen liiketoiminnassa havaittujen haasteiden jaottelu neljään teemaan.

Haastateltavat tunnistivat, että muutos lineaarisista talousmalleista kierrotalouden mukaisiin malleihin on suuri rakenteellinen muutos, joka vaatii aikaa. Muutoksen aiheuttama kaaos ja epävarmuus koettiin aiheuttavan monenlaisia haasteita toiminnalle. Esimerkiksi lainsäädännön hitaus ja yleinen epävarmuus nähtiin jarruttavan investointeja. Muutoksen koettiin vaativan perustavanlaatuista asenteiden muutosta. Toisaalta lineaarista talousmallia pidettiin tarpeellisena joissakin tapauksissa, sillä kiertävät materiaalit ovat niin monimuotoisia.

Pienemmät toimijat ja käsityöläisten kanssa työssään toimivat taas kokivat ongelmalliseksi pienten toimijoiden ja käsityöosaamisen puutteellisen arvostuksen. Yrittäjien välisen kateuden ja ”kyttäilyn” kerrottiin aiheuttaneen ikäviä kokemuksia esimerkiksi kumppanuuksien solmimisessa.

Asenteiden lisäksi toiseksi selkeäksi jarruksi kierrotalouden toteutumisessa mainittiin raha; suurina ongelmahaastateltavien mielestä oli saada kierrotalouden

mukaisesta toiminnasta taloudellisesti kannattavaa. Kannattavuuden mielessä kiertotalouden mukainen liiketoiminta koettiin vielä liian pienimuotoiseksi, ja haastateltavien mielestä kiertotalouden mukaista liiketoimintaa pitäisi saada suurempaan ja teollisempaan mittakaavaan. Haasteeksi koettiin myös suuret työkustannukset, Suomesta puuttuvat vaatetusalan tuotantoketjujen osat sekä kuluttajien arvojen ja todellisen ostokäyttäytymisen ristiriita.

Liiketaloudellisten haasteiden koettiin aiheuttavan niin sanottua ”kermankuorintaa”, jossa toimijat keskittyvät helpoimpaan ja taloudellisesti kannattavampaan toimintaan, joka saattaa estää kiertotalouden yleisiä hyötyjä toteutumasta. Esimerkiksi tekstiilien lajittelussa kermankuorinta tarkoittaa muun muassa helpommin kierrätettäviin jakeisiin keskittymistä, jolloin esimerkiksi tuotteiden uudelleen korjaus, muodistus ja ”tuunaus” jäävät vähemmälle huomiolle. Lisäksi kiertotalousraaka-aineilla ei nähty olevan riittävää markkinaimua.

Kiertotalousraaka-aineissa koettiin olevan vielä merkittäviä puutteita neitseellisiin raaka-aineisiin verrattuna. Erityisesti tällä hetkellä markkinoilla olevia kierrätysmateriaaleja pidettiin neitseellisiä raaka-aineita heikompilaatuisina ja sopivien kierrätysraaka-aineiden löytämisessä ja saatavuudessa oli ollut haasteita sekä pienillä että isommilla toimijoilla. Haasteita nähtiin olevan erityisesti kierrätysraaka-aineita toimittavien kumppanuuksien solmimisessa, materiaalien jatkuvassa toimittamisessa sekä materiaalilähteiden pirstoutumisessa liian moneen osaan. Lisäksi jätehierarkian toteutumista pidettiin puutteellisena, sillä materiaalien arvoa ei onnistuta säilyttämään tai haluta säilyttää kaikilla jätehierarkian tasoilla: arvon pitäisi säilyä myös jätehierarkian alemmilla tasoilla.

Erityisesti poistotekstiilien ja kuitukierrätyksen parissa toimivat haastateltavat kokivat kiertotalouden muovautuvan terminologian ongelmalliseksi. Alalla kerrottiin olevan vakiintuneita termejä, jotka tarkoittavat erilaisten toimijoiden keskuudessa ja eri aloilla eri asioita. Esimerkiksi samojen termien mainittiin tarkoittavan eri asioita mekaanisen ja kemiallisen kuitukierrätyksen välillä. Myös puuvillan ja polyesterin kemiallisten kierrättäjien parissa kerrottiin olevan termejä,

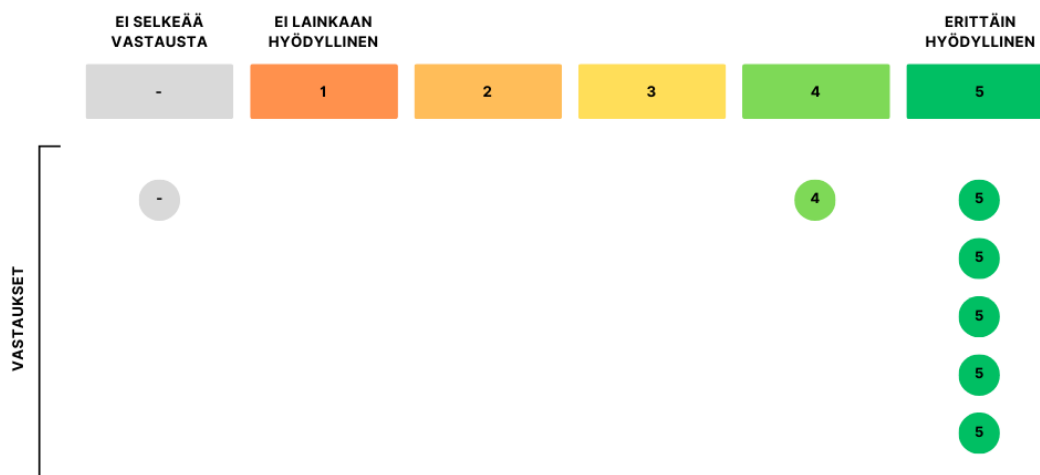
jotka ovat samoja, mutta tarkoittavat eri asioita kierrätettävän materiaalin mukaan. Haastateltavat kertoivat myös tilanteista, joissa heidän ”kansankielinen” puhetapansa oli aiheuttanut huvittuneisuutta alan toimijoissa, joskaan tilanteiden perusteella toimijat eivät vaikuttaneet kovin pahantahtoisilta: ”En oikeestaan kemiasta tiedä mitään. Ni sit vaan puhuu jostain happokeitoista, kun joku kemian tyyppi on silleen: ’eeeei, ihan oikeesti!’” Haastattelujen perusteella epäselvät termit kuitenkin vaikeuttavat jonkin verran yhteisen kielen löytämistä toimijoiden kesken.

Alan osaamisen ja osaamisen vähättelyn mainitsi haasteeksi vain yksi haastateltava. Yleisesti haastateltavat luottivat oman tahonsa kiertotalousosaamiseen – ja yhteistyöverkostoihin osaamisen täydentäjinä.

7.1.5 Verkostot ja yhteistyö kiertotalouden toteuttamisessa

Kaikki haastateltavat pitivät selvästi erilaisia yhteistyöprojekteja ja verkostoja erittäin tärkeinä sekä kiertotalouden toteutumisen kannalta että haastateltavan tahon kannalta yleisesti (kuvio 8). Verkostojen merkitystä kuvailtiin ”elintärkeäksi” ja ”ehdottomaksi edellytykseksi” sekä kiertotaloudelle että kannattavalle liiketoiminnalle. Arviointiasteikolla 1–5, jossa 1 on ”ei lainkaan tärkeä” ja 5 ”erittäin tärkeä”, haastateltavien arvioiden keskiarvo oli jopa 4,8. Yhdeltä haastateltavalta ei saatu numeerista vastausta. Keskiarvon laskemisessa huomioitiin vain selkeät numeroilla ilmaistut vastaukset, joiden jakautuminen on esitetty kuviossa.

Asteikolla 1–5 kuinka hyödyllisinä koet yhteistyöprojektit ja verkostot tahollesi kiertotalouden näkökulmasta (1 ei lainkaan hyödyllinen, 5 erittäin hyödyllinen)

Kuvio 8 Kuvio kuvaa haastateltavien vastausten jakautumista arviointiasteikolla 1–5.

Verkostoissa kerrottiin olevan paljon erilaisia hyötyjä. Erilaiset yhteistyöprojektit koettiin erittäin tärkeäksi kiertotalousekosysteemin ja yhteistyöverkostojen rakentamisessa. Haastateltavilla oli hyviä kokemuksia projekteista, sillä niiden kautta oli löydetty hyviä yhteistyökumppaneita ja yhteistyökumppaneille yhteistyökumppaneita. Lisäksi yritykset olivat onnistuneet hahmottamaan arvoketjunsä kokonaisuutta ja kehittämäänsä toimintaansa myös yhteistyötahoille sopivampaan suuntaan.

Haastateltavat olivat kokeneet yhteistyön kautta onnistumisia kiertotaloustoimien toteuttamisessa sekä ideoiden ja innovaatioiden saamisessa teolliseen mittakaavaan. Samalla yhteistyöprojektien kerrottiin innostaneen koko arvoketjua yhteistyöhön ja eri kokoiisiin kiertotaloustoimiin. Verkostot koettiin myös edistävän kiertotalouteen liittyvää tutkimusta, ja tutkimuksiin osallistumista luonnehdittiin innostavana.

Lisäksi haastateltavat tahot olivat onnistuneet vaikuttamaan yhteiskunnalliseen päätöksentekoon verkostojen kautta. Verkostoja pidettiin tärkeänä toimijoiden yhteisen äänen rakentamisessa ja lobbauksessa.

Erilaisia yritysverkostoja ja ekosysteemejä on hyvin monenlaisia, ja yrityksiä on tunnistettava itselleen sopivimmat verkostot (Sitra 2020, 34). Opinnäytetyön haastatteluissa nousi esiin, että erilaisia kiertotalouteen liittyviä yhteistyöprojekteja on niin monia, että yrityksen on tarkkaan harkittava mihin niistä osallistuu. Yksi haastattelija kertoi, ettei vastaa kysymykseen niin sanotusti täysillä pisteillä, koska: ”Kyllä koko työaikansa saa näissä verkostoissa kulumaan, jos siihen lähtee.” Resurssiongelmat näkyivät vastauksissa myös kokemuksina puutteellisesta sitoutumisesta yhteistyöhön hankkeissa ja projekteissa.

Lisäksi verkostojen ja yhteistyöprojektien yhdeksi ongelmaksi tunnistettiin tiedonkulun haasteet, mutta toisaalta verkostotyöskentely myös koettiin edistävän vuoropuhelua ja rakentavan keskusteluyhteyttä toimijoiden välillä. Haastattelijan mukaan verkostotyöskentelyssä toimijoilta vaaditaan erityistä luottamusta ja rohkeutta; hedelmällinen kiertotalousyhteistyö vaatii usein läpinäkyvyyttä ja muun muassa yrityssalaisuuksien ja hintojen avaamista. Yhteistyön ja verkostojen toimivuutta koettiin häiritsevän osallistuvien tahojen vahingollinen kilpailuasetelma, yrittäjien välinen kateus ja halu hyötyä toisten kustannuksella. Luottamusongelmat saattavat vaikuttaa myös siihen, ettei ideoita uskalleta jakaa: ”Mä en tiedä, mutta musta tuntuu, että isoin haaste olisi se, että jättäisi ideat ääneen sanomatta.”

Ongelmia ehkäisevät haastateltavien mukaan osallistujien välillä vallitseva aito luottamus, ja se, että tahot ovat riittävän kaukana toisistaan ja heillä on omat, toisiaan täydentävät, vahvuudet. Erityisesti kuntien välisissä yhteistyön asenteissa nähtiin positiiviseksi koettua muutosta: kunnat ymmärtävät, että alueiden erityispiirteet mahdollistavat sen, etteivät kunnat pysty tosiasiallisesti kilpailemaan keskenään, vaan niiden kannattaisi hyödyntää omia vahvuuksiaan.

Haastattelujen perusteella kiertotalouden näkökulmasta verkostoilla on elintärkeä rooli. Erilaiset yhteistyöprojekteihin osallistuminen ei kuitenkaan automaattisesti auta kiertotalousponnisteluissa parhaalla mahdollisella, jos projekti ei ole toimijalle sopiva.

Haastateltavat kokivat verkostotyöskentelyn tärkeäksi, sillä se:

- on elinehto kiertotalouden ja liiketoiminnan toteutumiselle
- luo ja vahvistaa verkostoja ja kiertotalousekosysteemejä
- helpottaa yhteistyökumppanuuksien luomista
- mahdollistaa tiedon ja oppien jakamisen toimijoiden kesken
- mahdollistaa arvoketjun hahmottamisen ja toiminnan kehittämisen sopimaan paremmin yhteistyökumppaneiden tarpeisiin
- innostaa toimijoita
- mahdollistaa ja edesauttaa kiertotaloustoimien toteutumisen ja innovaatioiden saattamisen teolliseen mittakaavaan
- edistää tutkimusta
- mahdollistaa vaikuttamisen päätöksentekoon ja yhteisen äänen rakentamisen.

Verkostotyössä ongelmia koettiin aiheuttavan:

- vahingollinen kilpailuasetelma, jossa osallistujat pyrkivät hyötymään toistensa kustannuksella
- yrittäjien välinen kateus
- luottamuksen puute, jolloin ideat jätetään sanomatta
- rajalliset resurssit
- tiedonkulun haasteet
- sitoutumisongelmat.

7.1.6 Kaupungin rooli kiertotalouden tukemisessa

Haastatteluissa kaupungin roolissa korostettiin kaupunkisuunnittelua ja maankäyttöä: ”Aina tullaan siihen, että (tarvitaan) joko suunnittelutarveratkaisua tai kaavaa. Ja ne ovat kunnan monopolissa. Kunnan tai kaupungin monopoli.”

Haastattelujen perusteella kiertotalousinvestointien houkuttelemiseksi omalle alueelleen seutukaupungin on elintärkeää rakentaa luottamusta. Tekstiilialan investointeja varten kaupunki voi tehdä erilaisia selvityksiä, esimerkiksi selvittää investoinnille sopivia tuotantoalueita ja tunnustella maanomistajien kiinnostusta. Maanhankintaa voidaan tehdä ennakoivasti ja suunnittelulla voidaan tukea kiertotalousryppäitä mahdollistamalla toisiaan tukevien toimijoiden olemisen vierieressä. Esimerkkinä haastatteluissa mainittiin tekstiilikerrätys, jossa parhaassa tapauksessa lajittelu, kuidunavaus, kuitukangastuotanto ja kehräämö sijaitisivat lähekkäin. Toimijoiden läheisyys helpottaa myös logistiikkaa ja sen suunnittelua.

Tiivis ja toimiva yhteistyö kunnan sisällä eri toimijoiden kesken koettiin pienentävän yritysten investointiriskiä: ”Seutukaupungilla on mahdollista tehdä tiivistä yhteistyötä maankäyttöihmisten, kaavoituksen kanssa ja teknisen puolen kanssa. Kun kaupungilla on tehty maanhankintaa, siellä on valmius pistää se kaavoitus käyntiin tietylle alueelle. Investointiriskiä pienentää reunaehtojen oleminen kunnossa.”

Haastattelujen perusteella kaupunki voi myös omilla toimillaan sujuvoittaa lupaprosesseja. Hyvällä suunnittelulla kaupunki voi tunnistaa ja ehkäistä hankkeiden valituserkkiä kohtia, jotka eivät välttämättä ole ulkopuolisten tahojen tiedossa. Hyvällä tiedotuksella ja aktiivisella tiedonjaolla voidaan ehkäistä esimerkiksi asukkaiden turhia pelkoja kiertotalousinvestointeja kohtaan. Haastatteluissa kävikin ilmi, että kaupungit ovat tehneet esimerkiksi eri tiedotustilanteita varten valmiita vastauksia usein kysytyihin kysymyksiin, jotta kaikki osalliset toimijat osaisivat vastata yhdenmukaisesti ja totuudenmukaisesti asukkaita askaruttaviin kysymyksiin.

Haastateltavien mukaan maankäytön lisäksi kaupungin rooli korostuu erityisesti toimijoiden yhdistämisessä ja verkostoitumisen mahdollistajana. Potentiaalisten yritysten tunnistamista ja niihin jalkautumista pidettiin kiertotalouden edistämisessä tärkeänä.

Kaupungin rooli korostuu haastateltavien mukaan myös erilaisissa kiertotalousprojekteissa rahoituksen hakemisessa ja yritysten etsimisessä ja pyytämisessä mukaan. Projektityöskentelyyn kerrottiin vaadittavan usein vetovastuuseen esimerkiksi tutkimuslaitos tai kaupunki, joka mahdollistaa sellaista osaamista ja toimivaa organisaatiota, jollaista yrityksiltä ei löydy.

Kaupungilla koettiin olevan myös rooli asukkaiden ja yritysten kiertotaloustietouden lisäämisessä, kouluttamisessa ja innostamisessa; kunta tai kaupunki voi järjestää erilaisia koulutuksia ja työpajoja. Lisäksi kaupunki voi toteuttaa kiertotaloutta omassa toiminnassaan.

Kaupunki voi myös käyttää markkinoinnissaan kiertotalousosaamista hyväkseen: haastatteluissa mainittiin esimerkiksi Paimion onnistunut profiloituminen tekstiilikierrätyksen edelläkävijäksi. Haastateltavat eivät kuitenkaan maininneet tai olleet täysin varmoja, millaisia käytännön hyötyjä vahvasta brändistä on.

Yleisesti haastatteluissa nousivat samat teemat sekä yritysten että kaupunkien edustajilta. Yritykset toivoivat haastattelujen perusteella kaupungilta erityisesti:

- tilaisuuksia päästä esille ja verkostoitua
- yhteistyötä kierrätysraaka-aineiden saamisen helpottamiseksi
- sujuvuutta lupaprosesseissa
- kiertotalousalueiden kehittämisen ottamista mukaan kaupungin strategiaan, viestintään ja puheisiin.

Haastateltavat näkivät seutukaupungeilla myös erityisiä etuja, joita mahdollistavat esimerkiksi kaupungin pieni koko ja tiivis organisaatorakenne. Etuna isompiin kaupunkeihin pidettiin muun muassa sitä, että alueen toimijat on mahdollista tuntea hyvin. Pienen kaupungin mahdollistama aluetuntemus auttaa löytämään yritys- ja henkilötarkkuudella halutut toimijat, joita esimerkiksi julkisilla yrityshauilla voisi olla vaikea löytää, sillä yritysten toimialaluokitukset saattavat tekstiili- ja vaatetuslalla olla yllättäviä. Eräs haastattelija kuvaili asiaa osuvasti: ”Mä näkisin, että edut liittyvät siihen, että mä pystyn luettelemaan sulle ne tekstiilialan arvoketjuun kuuluvat toimijat hyvin nopeasti.” Lisäksi kaupungilla voi olla

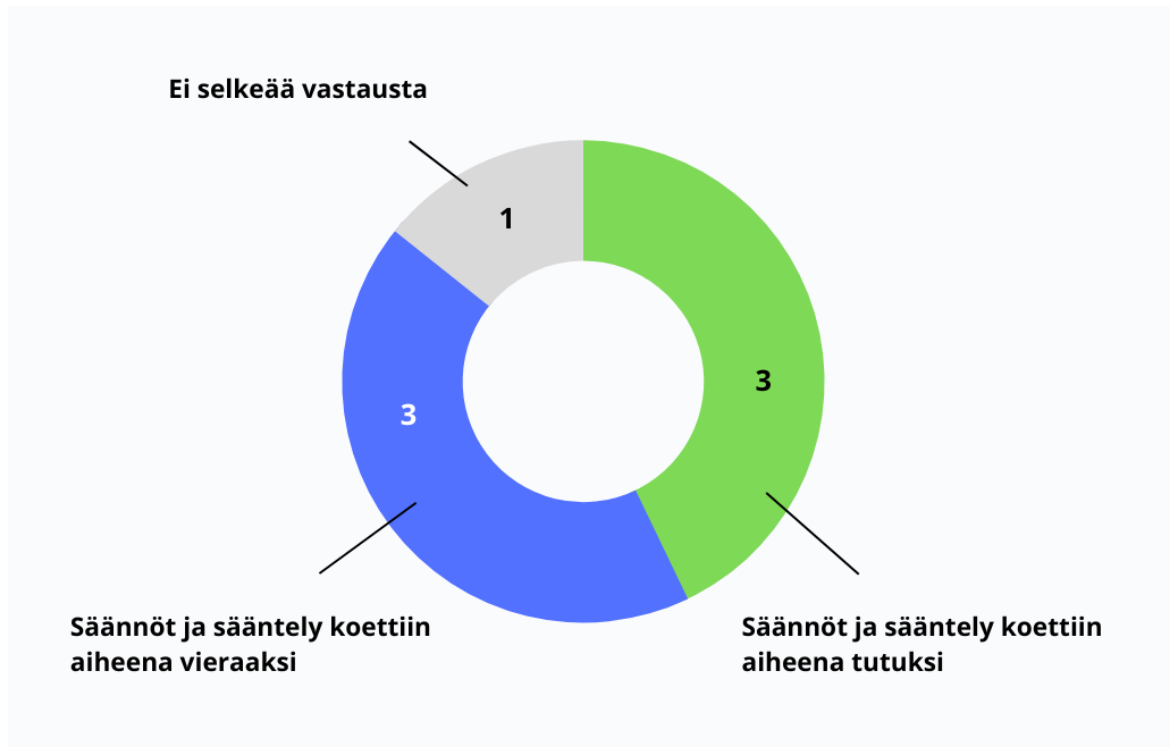
tarkkaa tietämystä toimijoiden välisistä suhteista, esimerkiksi sukulaissuhteista. Haastateltavat mainitsivat tämän tietämyksen auttavan kiertotalouden edistämässä.

Haastateltavat kokivat tiiviin organisaatorakenteen tekevän seutukaupungeista aidosti ketteriä ja joustavia. Haastatteluissa pienten kaupunkien ja kuntien kuvailtiin olevan hieman vapaampia isojen kaupunkien ”laitosmaisuudesta”. Seutukaupungeissa pystytään myös haastateltavien mukaan keskittymään erilaisiin hankkeisiin ja projekteihin, koska niitä on käynnissä samaan aikaan kohtuullinen määrä.

Lisäksi haastatteluissa esitettiin, että pienemmän paikkakunnan elämäntyylisiä voidaan inspiroitua ja oppia. Eräs haastateltava kuvasi paikallista elämäntyyliä voimavaraksi: ”Mä luulen, että sieltä (seutukaupungista) voisi löytyä semmosta osaamista, mitä tekstiili- ja muotiala tarvitsisi.”

7.1.7 Sääntely ja säännöt kiertotalouden edistämisessä

Erilaisista kiertotalouden edistämiseen tarkoitetusta säännöistä ja säätelystä keskusteleminen jakoi haastateltavia (kuvio 9): karkeasti puolet pitivät aihetta työnkuvallisesti etäisenä ja vieraana kun taas toinen puoli läheisempänä ja vaikuttavampana omaan toimintaympäristöön. Aiheeseen liittyviin sääntöihin ja säätelyyn liitettiin vahvasti poliittisuus, joka aiheutti vastauksissa selvästi varautuneisuutta. Poliittisuutta pidettiin myös poistyyntävänä.

Kuvio 9. Sääntelyn ja sääntöjen tuttuus aiheena jakoi haastateltavia.

Tekstiilialan säännöt ja sääntely liitettiin vahvasti Euroopan unionin lainsäädäntöön. Haastateltavien mielestä sääntely on tarpeellista ja välttämätöntä, sillä sen katsottiin pakottavan käytännön kiertotaloustoimiin. Toisaalta EU-tason lainsäädännössä nähtiin myös ongelmia, sillä:

- Euroopan maat ovat hyvin erilaisia keskenään.
- Jokainen maa tulkitsee ja toteuttaa sääntöjä hieman omalla tavallaan.
- Poliittinen epävarmuus saattaa lamauttaa tai viivyttää esimerkiksi investointeja, jos yrityksillä ei ole varmuutta millaiseksi lait lopulta muovautuvat.

Euroopan unionin tekstiilistrategian aiheita mainitsi kolme seitsemästä haastateltavasta. Kaikki strategian maininneet olivat yritysten edustajia. Erityisesti strategiasta keskusteluissa esiintyivät tuottajavastuu, kierrätettävät materiaalit ja tekstiilituotteiden kestävyys.

Sääntöjen toteuttaminen työskentelyssä koettiin arkiseksi pakoksi, vaikka välillä haastateltavat ovatkin epäilleet, onko säännöt tehty oikein. Haastateltavien mukaan annettujen sääntöjen toteuttamista helpottaa niiden hyväksyminen ja tarkoituksien ymmärtäminen – tätä periaatetta pienen kaupungin arveltiin voivan toteuttaa isoja kaupunkeja helpommin.

7.2 Paimion muotiviikko -tapahtuman havainnot

Projektit ovat tärkeitä keinoja varmistaa kaupungille resursseja kiertotalouden edistämiseen ja kehittämiseen keskittymiseen. Paimion muotiviikkoa oli järjestä-mässä muun muassa hanketyöskentelyn, tapahtumatuotannon, palvelumuotoi-lun ja vaatetusalan ammattilaisia ja lisäksi kaupungilla oli tarjota tapahtumalle omia ammattilaisiaan, esimerkiksi tietotekniikan ammattilaisia. Vaikka hankkeen kautta kaupungilla oli mahdollisuus valjastaa ammattilaisia tekemään tapahtu-maa, on kuitenkin eri asia, miten hankkeiden kautta saatua osaamista ja osaajia pystyttäisiin hyödyntämään seutukaupungissa pitkäjänteisesti.

Paimion muotiviikko koostui seminaareista ja näytöksistä, joihin tarvittiin myös alansa ammattilaisia. Tapahtuman luennoitsijoille pystyttiin käytännössä korvaa-maan matkakulut ja ateriat, eikä suuria esiintymispalkkioita ollut mahdollista käytettävissä olevien resurssien vuoksi maksaa. Tärkeäksi muodostuikin järjes-täjien kontaktit, tietynlainen yhteishenki ja innostus tapahtumaa kohtaan. Toi-saalta hanketyöskentely nimenomaan mahdollistaa seutukaupungille resurs-seja, joita ilman kyseinen tapahtuma olisi ollut vaikeampi järjestää sellaisena kuin se toteutui.

Tapahtuman perusteella Varsinais-Suomen, ja yleisesti koko Suomen, tekstii-lialan kiertotaloustoimijat tuntuvat hyvin tuntevan toisensa. Tapahtumassa eräs puhuja mainitsikin, että kaikissa kiertotalousaiheita käsittelevissä tapahtumissa käyvät ”samat naamat”. Myös opinnäytetyön tekijälle vaatetusalalla toimivat ih-miset olivat melko tuttuja. Alan niin sanotut piirit tuntuvat pieniltä.

Ammattilaisille suunnattu seminaaripäivä 25.8.2023 154-paikkaisessa Paimiosalissa varattiin loppuun, ja seminaaria oli seuraamassa paljon nuoria alan opiskelijoita. Kiertotalous tekstiili- ja vaatetusalalla kiinnosti siis lähialueen opiskelijoita, tai ainakin oppilaitosten opettajia, jotka olivat sisällyttäneet Paimion muotiviikkoon osallistumisen koulutukseen.

Oppilaitokset oli myös saatu mukaan tapahtuman järjestämiseen, sillä esimerkiksi Salon seudun ammattiopisto ja Suomen yrittäjäopisto järjestivät tapahtumassa muotinäytökset, ja myös Turun ammattikorkeakoulu oli mukana luomassa tapahtumaan ohjelmaa. Tapahtuman puitteissa oli luonnollista järjestää yhteistyötä koulujen ja yritysten välillä, josta hyvä esimerkki oli Salon seudun ammattiopiston tekstiili- ja muotialan opiskelijoiden ja Lounais-Suomen Jätehuollon ja sen poistotekstiilimyymälän kanssa järjestetty kierrätysmuotiin keskittyvä muotinäytös. Opiskelijat olivat koostaneet näytökseen asukokonaisuuksia esimerkiksi poistotekstiilikeräykseen päätyneistä myyntikuntoisista vaatteista ja poistotekstiilistä kehrätystä langasta valmistetuista neulosmalleista. Näytöksessä visualisoitiin muotinäytöksen keinoin muun muassa poistotekstiiliongelmaa ja Lounais-Suomen Jätehuollon poistotekstiilimyymälän valikoimaa (kuva 4).

Kuva 4. Salon seudun ammattiopiston ja Lounais-Suomen Jätehuollon kierrätysmuotinäytös. Kuva Linda Svarfvar, Studio Svarte.

Tapahtuma toi esiin vastuullisuuden monitahoisuuden. Pienimuotoista keskustelua aiheutti Turkiskaupan liiton osallistuminen tapahtuman designmyyjäisiin, jonne liitto toi myyntiin käytettyjä turkistuotteita. Kaupungilla voi olla korkea kynnyks rajata toimijoita ja ottaa kantaa voimakkaita tunteita herättävissä ja mielipiteitä jakavissa tilanteissa.

Paimion muotiviikkoon osallistuneet mikroyritykset tuntuivat kaivanneen tapahtuman kaltaisia paikkoja verkostoitua ja saada näkyvyyttä erityisesti kiertotalousnäkökulmasta. Kiertotalous on oleellinen osa monen tekstiili- ja vaatetusalan mikroyrityksen liiketoimintaa, mutta esimerkiksi kiertotalouden edistämiseen tähtääviin projekteihin osallistuminen saattaa olla vaikeampaa resurssien rajallisuuden tai yksinyrittäjiin kohdistuvien asenteiden vuoksi.

7.3 Designkävelyn havainnot

Paimion muotiviikolle on onnistuttu järjestämään tiloja (kuva 5). Tapahtumapaikat sijaitsivat Paimion kaupungin keskustassa keskeisillä paikoilla ja lyhyiden kävelymatkojen päässä toisistaan. Osa tapahtumapaikoista sijaitsi aivan vierekkäin: esimerkiksi Bio Stara -elokuvateatteri ja Ravintola Poimari sijaitsivat samassa liikekeskuksessa.

Kuva 5. Kuvakollaasi designkävelyllä otetuista kuvista.

Tilat olivat muotitapahtuman saavutettavuuden kannalta hyvät, sillä ne oli helppo löytää ja olivat todennäköisesti kaupunkilaisille ennestään tuttuja. Kävelyllä huomioitiin, että Paimion kaupungintalon yhteydessä toimii kaupungin kirjasto, jossa on myös omatoimiaikoina mahdollisuus vierailla. Kirjastossa vierailville kaupunkilaisille myös kaupungintalon sisätilat voivat olla tuttuja, vaikkei heillä muuten olisi tarvetta vierailla kaupungintalolla kovin usein.

Tapahtumapaikat olivat myös niiden käyttötarkoitukseen sopivan oloisia. Esimerkiksi kaupungintalon kokoustila Paimiosali on tekniikaltaan ja luonteeltaan sopiva seminaaritapahtumaan, joka suoraan otetaan Internettiin, elokuvateatteri on luonteva paikka näyttää dokumenttielokuvaa ja käsityömuseo sopiva paikka kiertotaloutta ja käsityöperinteitä yhdistävälle näyttelylle.

Pienellä kaupungilla voi siis olla tiloja erilaisille tekstiili- ja vaatetusalan tapahtumille. On kuitenkin eri asia, kuinka houkutteleviksi tai muodikkaiksi paikat mielletään muotitapahtuman tapauksessa. Designkävely vahvisti myös havaintoja siitä, että Paimion kaupungilla oli hanketyöntekijöiden kautta vahvaa osaamista esimerkiksi palvelumuotoilusta, tapahtumatuotannosta ja vaatetusalasta.

Kävelyllä kohdattiin myös paikallisia ja aistittiin asenteita uutta muotitapahtumaa kohtaan. Eräs kävelyllä kohdattu henkilö kommentoi Paimion muotiviikkoja: ”Vähän turhan paljon tapahtuu taas samaan aikaan.” Kommentti viittaa siihen, että Paimion muotiviikon kanssa samaan aikaan Paimiossa järjestettiin markkinatapahtuma Vistan markkinat, poni- ja keppihevosiainen Ponit Paimiossa -tapahtuma, Muinaistulien ilta -tapahtuma sekä Varsinais-Suomen museopäivä (Paimion kaupunki, 2023c).

7.4 Seutukaupunki tekstiili- ja vaatetusalan kiertotalouden tukena

Seutukaupunkien mahdollisuuksia ja vastuuta tukea kiertotaloutta voidaan pitää teoriassa merkittävänä, sillä yleisesti kunnilla katsotaan olevan tärkeä rooli kiertotalouteen siirtymiseen vaadittavien valmiuksien järjestämisessä. Julkinen puoli on tärkeässä asemassa paikallisten sidosryhmien kanssa tukemassa ja helpottamassa siirtymistä kohti kiertotalouden mukaista liiketoimintaa. (Christensen, 2021, s. 11.) Lisäksi kiertotalouden tukeminen ja toteuttaminen paikallisesti on tärkeää tekstiili- ja vaatetusalan hiili- ja ympäristöjalanjäljen kannalta, sillä esimerkiksi jätteiden kuljettaminen pitkiä matkoja kierrätysprosesseissa aiheuttaa päästöjä (Dermine-Brullot & Torre, 2020, Arauzo-Carod ym., 2021 mukaan).

Kehittämistyön aineiston perusteella haastateltavilla ammattilaisilla sekä julkiselta että yksityiseltä puolelta oli kiinnostusta kiertotaloutta kohtaan ja jonkinlaisia henkilökohtaisia syitä edistää kiertotalouden toteutumista. Teemahaastattelussa ammattilaiset kertoivat heidän henkilökohtaisen motivaationsa kiertotaloutta kohtaan kumpuavan omista arvoista, joiden mukaiseksi kiertotaloutta kuvattiin. Haastateltavat pitivät myös kiertotalouden mukaisiin liiketoimintamalleihin siirtymistä erittäin tärkeänä. Kiertotaloutta haluttiin edistää, koska tekstiili- ja

vaatetusalan ongelmat, esimerkiksi ympäristö- ja ilmastovaikutukset, ja niiden seuraukset huolettivat, mutta kiertotaloudessa nähtiin myös innostavia liiketoiminnallisia mahdollisuuksia.

Havainnot tapahtumasta tukevat alan kiinnostusta kiertotaloutta kohtaan, ja esimerkiksi Paimion muotiviikko -tapahtumaan kuuluneen erityisesti ammattilaisille suunnattu seminaaripäivä varattiin loppuun. Kiertotalous tuntui kiinnostavan erityisesti alan koulutuksessa, sillä alan opiskelijat ja opettajat olivat seuraamassa ja järjestämässä tapahtumaa. Tutkimusaineiston perusteella kiertotaloutta on alettu ottaa mukaan tekstiili- ja vaatetusalan koulutuksiin, joka vastaa osaltaan alalla vaadittavaan kiertotalousosaamiseen. Opiskelijat tuntuivat myös innostuneilta ja osaavilta.

Kiertotalouden liiketoimintamallien toteutumisessa on aineiston mukaan paljon haasteita. Teemahaastatteluista nousivat esiin muun muassa seuraavat haasteet:

- Muutos aiheuttaa epävarmuutta.
- Kiertotalouteen siirtymistä estävät haitalliset asenteet ja tavat.
- Kiertotalouden liiketoiminta on haastavaa saada kannattavaksi.
- Lainsäädäntö osittain estää ja hidastaa kiertotalouden toteuttamista.
- Kiertotalousraaka-aineisiin liittyy ongelmia.

Tutkimusaineiston perusteella myös tekstiili- ja vaatetusalan kiertotalouden tutkimisessa seutukaupunkivetoisesti korostuu maankäyttö ja kaupunkisuunnittelu, joilla on rooli yritysten ja investointien, esimerkiksi tekstiilien kiertotalouslaitosten, houkuttelemiselle kaupungin alueelle. Seutukaupunki voi omilla toimillaan vaikuttaa paljon lupaprosessien sujuvuuteen. Eri toimijoiden yhteistyö korostuu entiseltään kiertotalouden investointitapauksissa, jos toimintaan tarvitaan ympäristölupaa.

Kaikki alan yritykset eivät kuitenkaan tarvitse suoraan esimerkiksi kaavoitusta, joten niille kaupungin muut toimet, esimerkiksi verkostojen luominen muodostuvat työn perusteella tärkeäksi. Toisaalta panostukset ekosysteemiin kiihdyttävät usein myös muuta toimintaa (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020, s. 103).

Toimivien kiertotalousekosysteemien luomisessa seutukaupungin pienuus voidaan nähdä haasteen sijasta voimavarana, sillä pienessä kaupungissa alueelliset verkostot tunnetaan hyvin ja parhaassa tapauksessa paikalliset toimijat myös auttavat mielellään toisiaan (Paimion kehitys Oy & Varsinais-Suomen liitto, 2023, s. 10).

Teemahaastatteluiden ja Paimion muotiviikko -tapahtumassa tehtyjen havaintojen mukaan jotkut kiertotalouden parissa toimivat ammattilaiset ovat Suomen kokoisessa maassa tuttuja toisilleen erilaisten projektien ja tapahtumien kautta. Erilaisiin kiertotalousprojekteihin mielekkäästi osallistuminen vaatii kuitenkin yrityksiltä resursseja.

Itsessään verkostoitumista ja yhteistyötä voidaan pitää kehittämistyön perusteella eilinehtona kiertotalouden toteutumiselle. Teemahaastatteluissa haastateltavat pitivät verkostoja erittäin tärkeinä ja esittivät, ettei kiertotalouden liiketoimintamalleihin voida päästä yksin. Onnistuneissa verkostoissa tietoa ja oppia voidaan jakaa ja innostus tarttuu.

Erilaisia projekteja voidaan pitää hyvänä keinona hankkia yhteistyökumppaneita ja hahmottaa kiertotalouden näkökulmasta tekstiili- ja vaatetusosalalle tyypillisesti pitkiä ja monimutkaisia arvoketjuja. Projektit mahdollistavat kiertotaloustoimien saattamisen teolliseen mittakaavaan, joiden puute nousi työn teemahaastatteluissa vahvasti esiin. Julkiset tahot ovat hanketyössä tärkeässä roolissa, sillä ne tarjoavat hankkeille esimerkiksi organisaatio-osaamista, jota yrityksillä ei ole mahdollista tarjota. Kaupungille projektit mahdollistavat rahoitusta ja osaamista.

Kaupungeilla on tärkeä rooli yritysten, kaupungin asukkaiden kolmannen sektorin toimijoiden yhdistämisessä, joka näkyi vahvasti Paimion muotiviikko -tapahtumassa.

tumassa. Tapahtuman järjestelyihin osallistui muun muassa kaupungin työntekijöitä, yrityksiä ja yrittäjiä, kouluja ja työkeskuksen väkeä. Tapahtuma tarjosi kaupunkilaisille tekemistä ja opetusta pajojen, näyttösten, näyttelyn ja luentojen muodossa.

Verkostoitumisen ja yhteistyön edistäminen paikallisten tahojen kanssa voi olla suuria kaupungeja yksinkertaisempaa seutukaupungeissa, sillä yksinkertaisesti tahoja on pienellä paikkakunnalla suuria kaupungeja vähemmän. Kehittämistyön perusteella seutukaupungeilla on muitakin etuja tekstiili- ja vaatetusalan kiertotalouden liiketoimintamallien tukemisessa. Tällaisista eduista korostuivat työssä erityisesti:

- pienen koon ja tiiviin organisaatorakenteen tuoma ketteryys kaupungin sisällä ja verkostoissa
- toimijoiden ja toimijoiden välisten suhteiden tunteminen
- keskittymiskyky kiertotaloushankkeisiin hankkeiden pienemmän määrän vuoksi
- paikallistuntemus ja läheisyys kaupunkilaisiin
- yhteisöllinen ”me-henki”
- mahdollisuus hyödyntää ja antaa kaupungin tiloja käytettäväksi esimerkiksi tapahtumien järjestämiseen.

Paimion kehitys Oy ja Varsinais-Suomen liitto mainitsevat Paimion muotiviikko-tapahtuman yhteydessä, että seutukaupungit voivat tukea yrittäjiä esimerkiksi (Paimion kehitys Oy & Varsinais-Suomen liitto 2023, 12):

- laskemalla kustannuksia
- vähentämällä byrokratiaa
- tarjoamalla verkostoja ja helpottamalla niiden muodostumista.

Tämän tutkimuksellisen työn perusteella nämä keinot auttavat osaltaan tekstiili- ja vaatetusalan kiertotalouden liiketoimintamallien haasteiden ratkaisemisessa.

Opinnäytetyön perusteella Paimion kaltaisessa seutukaupungissa voidaan kaupunkivetoisesti tukea tekstiili- ja vaatetusalan kiertotalouteen perustuvia liiketoimintamalleja lisäksi esimerkiksi:

- olemalla yrityksille luotettava ja kuunteleva kumppani
- jakamalla tietoa asukkaille ja kuluttajille
- osallistumalla kiertotalousprojekteihin
- koordinoimalla, kannustamalla ja mahdollistamalla yhteistyötä ja verkostoitumista esimerkiksi yritysten, koulujen, kolmannen sektorin ja asukkaiden välillä
- täytäntöön panemalla kiertotaloutta vauhdittavaa sääntelyä ja sääntöjä
- tekemällä toimivaa ja mutkatonta yhteistyötä kaupungin osastojen välillä
- hallinnoimalla kaupungin omaa omaisuutta, esimerkiksi tiloja
- huomioimalla kiertotalous kaupungin strategiassa ja lakisääteisissä palveluissa
- arvostamalla ja hyödyntämällä kaupungin omalaatuisuutta ja vahvuuksia.

8 Pohdinta

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää, miten Paimion kaltaisessa seutukaupungissa voidaan kaupunkivetoisesti tukea tekstiili- ja vaatetusalan kiertotalouden liiketoimintamalleja. Samalla työssä selvitettiin alan yritysten kohtaamia haasteita kiertotalouden mukaisessa liiketoiminnassa. Tapaustutkimuksen tapauksena käytettiin Paimion kaupungin ensimmäistä kertaa järjestämää Paimion muotiviikko -tapahtumaa.

Aineistoa kerättiin teemahaastatteluilla ja havainnoimalla. Haastateltavat oli valittu kiertotalouden parissa työskentelevistä ammattilaisista, joiden työnkuvat poikkesivat toisistaan. Haastateltavien joukossa oli sekä seutukaupungeille työskenteleviä ammattilaisia että yritysten edustajia. Havainnointi kohdistui ensimmäistä kertaa järjestettyyn kaupunkivetoiseen muotitapahtumaan ja sen järjestämiseen.

Tulosten perusteella Paimion kaltainen seutukaupunki voi tukea tekstiili- ja vaatetusalan yritysten kiertotalouden mukaista toimintaa lukuisilla tavoilla. Lisäksi seutukaupungeilla saattaa olla kiertotalouden tukemisessa ja toteuttamisessa myös erityisiä vahvuuksia isompiin kaupunkeihin verrattuna.

Pienemmät kaupungit voivat tukea kiertotaloutta tarjoamalla verkostoja ja yhdistämällä toimijoita, esimerkiksi yrityksiä, asukkaita, alan kouluja ja kolmannen sektorin toimijoita. Kaupungit panevat täytäntöön kiertotaloutta vauhdittavaa sääntelyä ja sääntöjä, ja kaupungeilla on tärkeä rooli tiedon jakamisessa asukkaille. Tutkimuksellisen kehittämistyön perusteella kiertotaloutta voidaan edistää myös kaupungin omassa toiminnassa ja palveluiden tarjoamisella, esimerkiksi ottamalla kiertotalous vahvasti mukaan kaupungin strategiaan. Kaupunki voi edesauttaa kiertotaloutta toimivalla ja mutkattomalla yhteistyöllä kaupungin omien osastojen välillä sekä hallinnoimalla omaa omaisuuttaan. Paimion muotiviikko -tapahtuman taustalla oli kiertotaloushanke, ja erilaiset kiertotalousprojektit ovatkin työn perusteella oiva tapa keskittää ja valjastaa kaupungin omaa osaamista ja vahvuuksia kiertotalouden edistämiseen.

Seutukaupungit voivat olla pienen koon vuoksi isompia toimijoita ketterämpiä kiertotaloustoimijoita ja vapaampia turhasta byrokratiasta. Pienemmässä kaupungissa myös toimijat ja toimijoiden väliset suhteet tunnetaan hyvin, jopa henkilötasolla. Alueen erityispiirteitä ja mahdollista hyvää yhteishenkeä voidaan hyödyntää kiertotaloustoimissa.

Siirtyminen lineaarisesta talousmallista kiertotalouteen vaatii suuria muutoksia, ja tämän työn perusteella kiertotalouden liiketoiminnassa onkin vielä esteitä ja hidasteita. Tutkimustuloksena tunnistetut kiertotalouden haasteet tekstiili- ja vaatetusosalalla ovat yhteneväisiä tämän työn kohdassa 5.5 esitellyn tietoperustan kanssa, ja ne sisältävät muun muassa muutosten ja lainsäädännön hitautteen ja arvaamattomuuteen, taloudellisiin haasteisiin ja kiertotalousraaka-aineisiin liittyviä ongelmia. Esille nousseet vaikeudet ovat monimutkaisia, ja niihin onkin hankala keksiä yksinkertaisia ratkaisuja. On selvää, ettei seutukaupunki voi yksin ratkaista kaikkia tekstiili- ja vaatetusalan haasteita, mutta pienemmillä kaupungeilla voi olla merkittävä rooli luotettavuuden luomisessa. Seutukaupunki voi olla mukana luomassa varmuutta taloudelliseen murrokseen ja helpottaa paikallisesti alan toimijoiden kiertotalousponnisteluja.

Kokonaisvaltaiset muutokset yhteiskunnassa ja yritysten toimintaympäristössä luovat jo itsessään epävarmuutta tekstiili- ja vaatetusosalalla. Epävarmuudesta selviämisen helpottamisen lisäksi kiertotalous tarvitsee toteutuakseen muutosta myös ajattelussa ja asennoitumisessa.

Yhteistyö toimijoiden välillä on erittäin tärkeää, mutta toisaalta se vaatii osallistujilta resursseja, rohkeutta ja poikkeuksellista avoimuutta. On inhimillistä ja joissakin tilanteissa myös järkevää suhtautua varauksella esimerkiksi hintojen ja liikesalaisuuksien avaamiseen. Toimivassa kiertotalousyhteistyössä toimijat eivät kuitenkaan pyri edistämään omaa etuaan toistensa kustannuksella.

Kiertotalouden toteutumisen kannalta seutukaupungeilta vaaditaan luotettavaa ja kuuntelevaa kumppanuutta. Tutkimuksellisen kehittämistyön perusteella seu-

tukaupungeilla voi olla merkittävä rooli luottamuksellisten verkostojen rakentamisessa. Luotettavuutta tarvitaan myös kaupungin toiminnassa esimerkiksi kaupunkisuunnittelussa ja maankäytössä houkuttelemaan kiertotalouden investointeja, jotka vaativat mutkatonta työskentelyä kaupungin sisällä eri toimijoiden ja osastojen välillä.

Paimion muotiviikko on hyvä esimerkki kiertotaloushankkeiden seutukaupungeille tarjoamasta mahdollisuuksista käytännössä, ja tapahtuman saama palaute oli pääasiallisesti erittäin positiivista. Paimion kaupungin arvion mukaan tapahtumassa kävi noin 700 ihmistä ja ammattilaisille suunnattua seminaaritapahtumaa oli katsonut YouTube-palvelussa 21.9.2023 mennessä 651 ihmistä. Tapahtuma selkeästi kiinnosti ihmisiä, sillä Paimion kaupungin verkkosivuilla muotitapahtuman tapahtumasivuja tarkasteli 3396 ihmistä ja ilmoittautumisivulla vierailtiin 1765 kertaa. Paimion muotiviikko huomioitiin myös mediassa, muun muassa Yleisradiossa, Turun Seutusanomissa, Kuntsarissa, Aamusetissa ja Fashion Finlandissa. (Paimion kaupunki, 2023d.)

Kehittämistyön perusteella voidaan todeta, että tekstiili- ja vaatetusalan toimijoilla on paitsi kiinnostusta kiertotaloutta kohtaan myös kiertotalousosaamista. Paimion muotiviikkojen ammattilaisille suunnattu seminaari 154-paikkaisessa Paimiosalissa varattiin loppuun, ja alan ammattilaisia ja oppilaitoksia oli mukana järjestämässä muotitapahtuman ohjelmaa.

Vaikka alalla on työn perusteella kiinnostusta tekstiilien kiertotaloutta kohtaan, on kiinnostavaa pohtia, kenelle aihe on etäinen. Tutkimuksen perusteella on epäselvää, kuinka paljon tapahtuma tavoitti ja innosti nimenomaan alan ulkopuolisia ihmisiä. Paimio lähti seutukaupunkina rohkeasti tekemään hankkeen kautta vastuullisen muodin tapahtumaa, mutta tämä vaati luonnollisesti hanke-työntekijöiltä innostamista ja kiertotalouden lobbaamista kaupungin sisällä. Havaintojen perusteella rohkeus tarttua ideoihin ja ennakkoluulojen voittaminen mahdollistivat kaupungille onnistuneen tapahtuman, mutta toisaalta se vaati ammattitaitoa sekä uskoa ideoihin ja kiertotalouden mahdollisuuksiin.

Tutkimustulokset viittaavat siihen, että Suomen tekstiili- ja vaatetusalan kiertotalousverkostoissa ja -projekteissa aktiivisesti toimivat ovat kohtuullisen pieni joukko. On mahdollista, että tietynlainen tuttuus voisi madaltaa kynnystä tehdä yhteistyötä ja toisten vastavuoroista auttamista, mikä voisi helpottaa kiertotalouden edistämistä. Toisaalta negatiiviset kokemukset ja ennakkoluulot saattavat luoda kitkaa toimijoiden välille.

Isoilla toimijoilla voi olla resursseja toimia kiertotalousprojekteissa vaikuttavasti ja näkyvästi. Vastaavasti tutkimustulosten perusteella ei voida luotettavasti arvioida mikroyrittäjien yleisiä mahdollisuuksia osallistua kiertotaloutta edistäviin tapahtumiin ja projekteihin. Havainnointi ja teemahaastattelut kuitenkin antoivat viitteitä siitä, että yrityksen pieni koko saattaa haitallisten ennakkoluulojen ja asenteiden vuoksi vaikeuttaa esimerkiksi kiertotalouskumppanien löytämistä. Vaikka pienemmillä toimijoilla on intoa ja ammattitaitoa toimia tärkeänä osana kiertotalousekosysteemeissä, heidän panostuksensa saattavat jäädä isoimpien toimijoiden ja investointien varjoihin, siis yksinkertaisesti vähemmälle huomiolle. Paimion muotiviikko -tapahtuman kaltaiset verkostoitumisen mahdollistavat ja paikallista osaamista esille tuovat tilaisuudet voivat olla tervetulleita erityisesti seutukaupunkien mikroyrityksille.

Kaupunkien päätökset vaikuttavat suuresti kiertotalouden toteutumiseen. Selkeä tuki kiertotaloudelle helpottaa esimerkiksi kiertotalousinvestointien tekemistä, tapahtumien järjestämistä ja koulutuksen kehittämistä, joilla voidaan luoda hyvät edellytykset kiertotalouden liiketoiminnalle. Seutukaupunkien poliittiset päättäjät, puolueet ja muut ryhmät voivat halutessaan vauhdittaa, mutta toisaalta myös hidastaa, kiertotalouteen siirtymistä.

Tutkimusmenetelmät toimivat tutkimuksellisessa kehittämistyössä hyvin laajalajaisen tiedon keräämisessä. Teemahaastatteluilla saatiin kerättyä laajasti tietoa, jonka perusteella voidaan ymmärtää seutukaupunkien roolia kiertotalouden liiketoiminnan tukemisessa erityisesti tekstiili- ja vaatetusosalalla. Haastateltavien joukko oli kuitenkin kohtuullisen pieni ja työnkuvallisesti kirjava, mikä rajoitti profiointia ja tulosten yleistämistä. Kehittämistyön kannalta olisi ollut kiinnostavaa

tutkia esimerkiksi sitä, millaisia ovat yritysten, kaupunkilaisten ja seutukaupungin edustajien erot ja yhteneväisyydet kiertotalouden tukemiseen liittyvissä näkemyksissä. Luotettavien tulosten saamiseksi olisi kuitenkin vaadittu esimerkiksi isompaa otantaa ja vertailukelpoisempia kysymyksenasetteluita.

Paimion muotiviikko keräsi tekstiili- ja vaatetusalan toimijoita kiertotalouden pariin verkostoitumaan, saamaan uutta virtaa tekemiseen ja jakamaan tietoa. Samalla tapahtuma tarjosi asukkaille uudenlaista tekemistä ja tietoa kiertotaloudesta. Tapahtuman havainnoinnin ja haastattelujen tuloksena opinnäytetyön tutkimustulokset antavat näkökulmia seutukaupunkivetoiseen tekstiili- ja vaatetusalan kiertotalouden tukemiseen. Samalla työ voi toimia päätöksenteon tukena ja tarjota työkaluja kaupunkivetoisten muotitapahtumien kehittämiseen.

Lähteet

Ahola, A., Alarotu, M., Antikainen, M., Honkatukia, J., Järnefelt, V., Kapanen, J., Lantto, R., Laurikkala, M., Naumanen, M., Orko, I., Ritschkoff, A., Still, K., Sundqvist-Andberg, H., Tenhunen, A., Wiman, H., Winberg, I. & Åkerman, M. (2020). Kiertotalouden ekosysteemit. Työ- ja elinkeinoministeriö.

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI. (2023). Paimion kuntakortti.

Arauzo-Carod, J., Kostakis, I., & Tsagarakis, K. P. (2022). Policies for supporting the regional circular economy and sustainability. *The Annals of regional science*, 68(2), 255-262. <https://doi.org/10.1007/s00168-022-01124-y>

Black, S. (2011). *Eco-Chick: The Fashion Paradox*. Black Dog.

Bulkeley, H. & Kern, K. (2006). Local government and the governing of climate change in Germany and the UK. *Urban Stud.* 43 (12), 2237e2259. <https://doi.org/10.1080/00420980600936491>.

Christensen, T. B. (2021). Towards a circular economy in cities: Exploring local modes of governance in the transition towards a circular economy in construction and textile recycling. *Journal of cleaner production*, 305, 127058. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2021.127058>

Coscieme, L., Manshoven, S., Gillabel, J., Grossi, F. & Mortensen, L. F. (2022). A framework of circular business models for fashion and textiles: The role of businessmodel, technical, and social innovation. *Sustainability: science, practice, & policy*, 18(1), pp. 451–462. <https://doi.org/10.1080/15487733.2022.2083792>

Dahlbo, H., Rautiainen, A., Savolainen, H., Oksanen, P., Nurmi, P., Virta, M., Pokela, O. (2021). Textile flows in Finland 2019. <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522167873.pdf>

Dermine-Brullot, S. & Torre A. (2020). Quelle durabilité pour le développement territorial? Réflexions sur les composantes spatiales de l'économie circulaire. *Nat Sci Soc.* 2020;28(2):108–117. doi: 10.1051/nss/2020034.

Ellen Macarthur Foundation. (2023). The butterfly diagram: visualising the circular economy. <https://www.labopen.fi/lab-pro/materiaali-pidempaan-kierrossa-kaskadikaytolla/> (luettu 22.6.2023).

Euroopan parlamentin tutkimuspalvelu. (2022). Textiles and the environment. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/729405/EPRS_BRI\(2022\)729405_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/729405/EPRS_BRI(2022)729405_EN.pdf)

Euroopan parlamentti. (2023a). Tekstiilituotannon ja -jätteen vaikutus ympäristöön (infografiikka). <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/society/20201208STO93327/tekstiilituotannon-ja-jatteen-vaikutus-ymparistoon-infografiikka> (luettu 16.5.2023)

Euroopan parlamentti. (2023b). Tekstiilituotannon ja -jätteen vaikutus ympäristöön. <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/society/20201208STO93327/tekstiilituotannon-ja-jatteen-vaikutus-ymparistoon> (luettu 24.9.2023)

Euroopan parlamentti. (2020). Tuotanto- ja kulutustapojen muuttaminen: Uusi kiertotalouden toimintasuunnitelma viitoittaa tietä kohti ilmastoneutraalia ja kilpailukykyistä taloutta, jossa kuluttajilla on paremmat valinnanmahdollisuudet. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_20_420 (luettu 24.9.2023)

Euroopan ympäristökeskus. (2014). Environmental indicator report. <https://www.eea.europa.eu/publications/environmental-indicator-report-2014>

Franco, N.G., Almeida, M.F.L., Calili, R.F. (2021). A strategic measurement framework to monitor and evaluate circularity performance in organizations from

a transition perspective. *Sustain Prod Consum.* 2021;27:1165–1182.
doi: 10.1016/j.spc.2021.02.017.

Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. M., & Hultink, E. J. (2017). The Circular Economy – A new sustainability paradigm? *Journal of cleaner production*, 143, 757–768. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.12.048>

Heponiemi, K. (2021). Materiaali pidempään kierrossa kaskadikäytöllä. LAB Pro. <https://www.labopen.fi/lab-pro/materiaali-pidempaan-kierrossa-kaskadi-kaytolla/> (luettu 22.6.2023).

Jyrämä, A. & Mattelmäki, T. (2015). *Palvelumuotoilu saapuu verkostojen kaupunkiin: Verkosto- ja muotoilunäkökulmia kaupungin palvelujen kehittämiseen.* Aalto-yliopisto.

Jätelaki 646/2011, § 6

Kemianteollisuus ry, Sitra & Business Finland. (2020). *Kiertotalouden liiketoimintamallit kemianteollisuudessa.*

Kuntaliitto. (2022). *Seutukaupungit ja seutukaupunkiverkosto.* <https://www.kuntaliitto.fi/yhdyskunnat-ja-ymparisto/kaupunkipolitiikka/seutukaupungit-ja-seutukaupunkiverkosto> (luettu 17.10.2023)

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy & Rester Oy. (2023). Rester Oy ostaa LSJH:n poistotekstiilien kuidunavauslinjaston. *Mediatiedote.* 8.6.2023. <https://lsjh.fi/uutiset/rester-oy-ostaa-lsjhn-poistotekstiilien-kuidunavauslinjaston/> (luettu 22.6.2023).

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy, Rester Oy & Paimion Kehitys Oy. (2021). Paimion poistotekstiilien kiertotalouslaitos on valmis aloittamaan toimintansa. *Mediatiedote.* 2.11.2021. <https://poistotekstiili.lsjh.fi/2021/11/01/paimion-poistotekstiilien-kiertotalouslaitos-on-valmis-aloittamaan-toimintansa/> (luettu 29.5.2023).

- Metsämuuronen, J. (2006). Laadullisen tutkimuksen käsikirja. International Methelp.
- Niinimäki, K., Peters, G., Dahlbo, H., Perry, P., Rissanen, T. & Gwilt, A. (2020). The Environmental Price of FastFashion. Nature Reviews Earth & Environment 1.
- Niinimäki, K. (2013). Sustainable fashion: New approaches. Aalto ARTS Books.
- Ojasalo, K., Moilanen, T., & Ritalahti, J. (2015). Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Sanoma Pro.
- Paimion kaupunki. (2023a). Tietoa Paimiosta. Kaupunki ja hallinto. <https://www.paimio.fi/kaupunki-ja-hallinto/tietoa-paimiosta/> (luettu 29.5.2023).
- Paimion kaupunki. (2023b). Karttapalvelu. <https://kartta.paimio.fi/> (luettu 29.5.2023).
- Paimion kaupunki. (2023c). Muotiviikko. <https://www.paimio.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/tapahtumat/muotiviikko/> (luettu 23.8.2023).
- Paimion kaupunki (2023d). Raportti Paimion muotiviikko 2023.
- Paimion kehitys Oy & Varsinais-Suomen liitto. (2023). Paimion muotiviikko 25.-27.8.2023.
- Pandit, P., Ahmed, S., Singha, K., & Shrivastava, S. (2020). Recycling from Waste in Fashion and Textiles: A Sustainable and Circular Economic Approach.
- Seutukaupunkiosaajat. (2022). <https://www.seutukaupunkiosaajat.fi/nykyiset-verkostohankkeet/kiertotalousteemaverkostohanke> (luettu 28.6.2023)

Sitra. (2022). Kestävää kasvua kiertotalouden liiketoimintamalleista - Käsikirja yrityksille. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2022/02/kestavaa-kasvua-kiertotalouden-liiketoimintamalleista-2-1.pdf>

Sitra. (2021). Kiertotalouden tunnettuustutkimus 2021. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2021/02/sitra-kiertotalouden-tunnettuustutkimus-2021.pdf>

Sitra. (2020). Omistamisen muutos kiertotaloudessa. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2020/12/omistamisen-muutos-kiertotaloudessa.pdf>

Suomen Tekstiili & Muoti ry. (2021). Suomalaisen tekstiili- ja muotialan globaalit ilmastovaikutukset. https://www.stjm.fi/wp-content/uploads/2022/02/Suomalaisen-tekstiili-ja-muotialan-globaalit-ilmastovaikutukset_final.pdf (luettu 29.9.2023)

Suomen Tekstiili & Muoti ry. (2018). Kiertotalouden kärjessä II - Ratkaisuja tekstiilien kiertoon.

Telaketju. (2018). Tekstiilien huolto. <https://telaketju.turkuamk.fi/blogi/tekstiilien-huolto/> (luettu 29.9.2023)

Tilastokeskus. (2019). Väkiluku.

Tilastokeskus. (2018). Yritysten toimipaikat.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. (2018). Kiertotalouslaitosten turvallisuusriskit. <https://tukes.fi/documents/5470659/10883829/Kiertotalouslaitosten+turvallisuusriskit+-esitys/e2b79f00-c1f0-a9ad-4c64-231f84a5b8d2/Kiertotalouslaitosten+turvallisuusriskit+-esitys.pdf?t=1542722723000> (luettu 29.9.2023)

Tuulaniemi, J. (2011). Palvelumuotoilu. Talentum.

Työ- ja elinkeinoministeriö. (2022). Teemaverkostot 2021–2023.
<https://tem.fi/teemaverkostot-2021-2023> (luettu 28.6.2023)

Työ- ja elinkeinoministeriö. (2020). Kiertotalouden ekosysteemit. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162083/TEM_2020_13.pdf?sequence=4&isAllowed=y (luettu 29.9.2023)

Valli, R., & Aarnos, E. (2018). Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalla tutkijalla (5., uudistettu painos.). PS-kustannus.

Valtioneuvoston asetus jätteistä 978/2021 § 20

Valtiovarainministeriö. (2023). Kuntien tehtävät ja toiminta. Vastualueet.
<https://vm.fi/kuntien-tehtavat-ja-toiminta> (luettu 29.5.2023).

Vasenkari, M. (1996). Kulttuurin kenttätutkimuksen alkeet: Osallistuva havainnointi.

Weetman, C. (2021). A circular economy handbook: How to build a more resilient, competitive and sustainable business (Second edition.). Kogan Page.

Liitteet

Haastattelurunko

- Kerro hieman itsestäsi ja edustamastasi tahosta.
- Millaiset kiertotalouden (tai yleisesti vastuullisuuden) osa-alueet edustamasi taho kokee ensisijaisiksi toiminnassaan?
- Onko taholla erityisiä syitä tai henkilökohtaista motivaatiota edistää kiertotaloutta?
- Arvoasteikolla 1–5 kuinka tärkeänä koet tekstiili- ja vaatetusalan siirtymisen kiertotalouden mukaiseen toimintaan? (1 ei lainkaan tärkeä, 5 erittäin tärkein)
- Millaisilla keinoilla taho pyrkii kehittämään omalta osaltaan tekstiili- ja vaatetusalaa kohti kiertotalouden mukaista toimintaa?
- Oletko kohdannut kehittämisessä haasteita? Jos olet, mainitse muutamia haasteita.
- Mikä on mielestäsi tahosi kannalta suurin ongelma?

Yhteistyö ja verkostot:

- Oletko ollut jossakin kiertotalouteen tai vastuullisuuteen liittyvässä verkostossa tai yhteistyöprojektissa?
- Millaisia haasteita ja onnistumisia olet kokenut verkostoissa tai yhteistyöprojekteissa?
- Arvoasteikolla 1–5 kuinka hyödyllisinä koet yhteistyöprojektit ja verkostot tahollesi? (1 ei lainkaan hyödyllinen, 5 erittäin hyödyllinen)

Kaupunki kiertotalouden mukaisten liiketoimintamallien tukena:

- Millaisena koet kaupungin tai kunnan roolin kiertotalouden tukemisessa?
- Miten kaupunki tai kunta voisi tukea kiertotaloutta parhaiten?
- Oletko saanut kaupungilta tai kunnalta jonkinlaista tukea kiertotalouteen liittyen?
- Miten koet erilaiset aiheeseen liittyvät säätelyn tai säännöt?

Paimion muotiviikko -tapahtuman ohjelma (Paimion kaupunki, 2023d)

PERJANTAI 25.8

SEMINAARI @ Paimiosali klo 9.30-15

Tervetuloa | Paimion kaupunginjohtaja Jari Jussinmäki
Mitä on vastuullinen muoti? | Kirsi Niinimäki, Aalto Yliopisto
Mitä on vastuullinen suunnittelu? | Pasi Ainasoja, Natural Indigo Finland
MUOTINÄYTÖS: Vastuullinen suunnittelu | Suomen yrittäjäopisto
Muodin kiertotalous kohtaa kuluttajan | Timo Huhtamäki, Emmy Clothing Company
MUOTINÄYTÖS: Recycled muoti | Salon seudun ammattiopisto, tekstiili- ja muotialan opiskelijat & LSJH Poistotekstiilimyymälä
Mitä on upcycled muoti? | Miia Aaltonen, Tyyki Design
MUOTINÄYTÖS: Upcycled muoti | HanJan Kimonos/Tyyki Design
Mitä ovat vastuulliset materiaalit? | Jari Toivonen, Vilikkala
Paneelikeskustelu: Lounais-Suomen Jätehuolto & Rester

Kaupungintalon aulassa: Lounais-Suomen Jätehuollon neuvontapiste ja tekstiilinkeräys sekä Turun Ammattikorkeakoulun Vaatevallankumous-tietoisku.

LUENNOT @ Bio Stara

Tervetuloa | Paimion elinkeinojohtaja Jani Penttilä
Uusiotuotteiden suunnittelu ja tuotteistaminen | Paula Malleus, REMAKE Upcycling studio
Kohti vastuullisempaa tuotantoa | Niinamaria Arkonsuo, Silverjungle
Miten kasvaa vastuullisesti | Jukka Pesola, Pure Waste
Vastuullisuusstrategia yrityksen liiketoiminnan ajurina | Tapani Mylly, Turku Business Region

SHOWROOM @ Varsinais-Suomen Kansanopisto klo 11-17

Mukana: HanJanKimonos | Bu.ké | Salmen Suopa Vuonue | Rester Oy | Kammo Design EVERGREEN GARDEROBI | Anette Ahokas Design | Mustalammas design | Alldag Niimaar Circular Design | FAIR.FI | VILIKKALA | Suutaripalvelu Viimeinen Niitti & Anu'Sko Kenkiks | LINTIKKI | Natural Indigo Finland

MEKIN OSATAAN: Upcycling -tuunauspaja koululaisille @ Varsinais-Suomen Kansanopisto klo 10-14

Koululaisille suunnatussa työpajassa painettiin kuvioita leimasimilla käytöstä poistetuille tekstiileille. Työpaja oli kaikille avoin, mutta sitä markkinoitiin erityisesti Paimion kouluille ja päiväkodeille.

LAUANTAI 26.8

LUENNOT @ Paimiosali klo 11-16

Tervetuloa | Paimion elinkeinojohtaja Jani Penttilä
Vastuullinen kuluttaja ja muodin ympäristövaikutukset | Outi Pyy
Ekologinen vaatehuolto | Outi Pyy
Seuraa tyyliäsi, älä trendejä – avain kestäväään vaatteiden kuluttamiseen | Elsa Hietanen, Tyyli puhetta Media
Haastattelu ja muotinäytös: Mauro Severino, Offline Mode

Kaupungintalon aulassa: Lounais-Suomen Jätehuollon neuvontapiste ja tekstiilinkeräys sekä Turun Ammattikorkeakoulun Vaatevallankumous-tietoisku.

LUOVA PARSIMINEN - TYÖPAJA

Elina Helminen – Taito Varsinais-Suomi
Varsinais-Suomen Kansanopisto klo 11-14

FARKKUJEN PAIKKAUSPAJA

Riitta Kahelin – RullaKoo
Varsinais-Suomen Kansanopisto klo 15-18

KEPPIHEPPOJEN TUUNAUSPAJA

Ponit Paimiossa (Ammattiopisto Livian pihamaa, Taatilantie 110)
Yhteistyö Ponit Paimiossa – tapahtuman ja Paimion Eläkkeensaajat ry:n kanssa.

TYÖNÄYTÖS: JALKINEIDEN VALMISTUS

@ Viimeinen niitti (Vistantie 11a)

KESTÄVÄN MUODIN MYYJÄISET @ Vistan yhtenäiskoulun juhlasali

Myyjäisissä päästiin tutustumaan lähes 30 muodin ja kiertotalouden risteyskohdan tekijään ja heidän tuotteisiinsa.

Mukana: Kaarnavilla.fi | HanJanKimonos | Bu.ké RARA natura | Salmen Suopa | Vuonue | Kammo Design | Ateljee Agami & Butik Suomen Yrittäjäopisto | EVERGREEN GARDEROBI | Anette Ahokas Design | Mustalammas design | Turkiskaupan liitto | Alldag | Anne Lamminpää | FAIR.FI | Pixie Dust | ESENGO | Hukkasiini | LINTIKKI | Hanimaa | Susanna Nurminen design

RIVERBLUE | Nonstop-elokuvanäytös | Bio Stara

Palkittu dokumentti, joka kertoo pikamuodin saastuttavasta vaikutuksesta.

SUNNUNTAI 27.8

VAATTEIDEN VAIHTOTAPAHTUMA JA OMPELUJAMIT
@ Ravintola Poimari klo 15-18

KÄSITYÖMUSEO MIILA

Vapaa pääsy Laura Hannulan näyttelyyn ja kierrätysmateriaalityöpaja lapsille.

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta -lomake

Tutkimuksen nimi:

Seutukaupunki kiertotalouteen perustuvien tekstiili- ja vaatetusalan liiketoimintamallien tukena

Tutkimuksen toteuttaja:

Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy,

Joel Törrönen: joel.torronen@metropolia.fi, +358 -----

Paimion kaupunki: Johanna Liipola, johanna.liipola@paimio.fi, +358 -----

Minua _____ on pyydetty osallistumaan yllä mainittuun tutkimukseen, jonka tarkoituksena on tutkia, miten Paimion seutukaupunki voi toimia kiertotalouteen perustuvien tekstiili- ja vaatetusalan liiketoimintamallien kehittymisen ja syntymisen tukena. Osana tätä tekstiilien kiertotalousekosysteemityötä Paimion kaupunki järjestää vastuulliseen muotiin keskittyvää Paimion muotiviikko -tapahtuman elokuussa 2023.

Olen saanut tutkimustiedotteen ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, oikeuksistani sekä tutkimuksen mahdollisesti liittyvistä hyödyistä ja riskeistä. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Olen saanut tiedot tutkimukseen mahdollisesti liittyvästä henkilötietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta ja minun on ollut mahdollista tutustua tutkimukseen liittyvään tietosuojaselosteeseen.

Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tutkimukseen.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumukseni, minusta keskeyttämiseen ja suostumukseni peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen.

Jos tutkimukseen liittyvien henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus, vahvistan allekirjoituksellani suostumukseni myös henkilötietojeni käsittelyyn. Minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla.

Allekirjoitus:

Nimenselvennys:

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta liitteineen jäävät tutkijan arkistoon. Tutkimustiedote liitteineen ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.

Tiedote tutkimuksesta -lomake

Seutukaupunki kiertotalouteen perustuvien tekstiili- ja vaatetusalan liiketoimintamallien tukena

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Teitä pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa tutkitaan miten Paimion seutukaupunki voi toimia kiertotalouteen perustuvien tekstiili- ja vaatetusalan liiketoimintamallien kehittämisen ja syntymisen tukena. Olemme arvioineet, että sovellutte tutkimukseen, koska toimitte ammattilaisena tutkimuksen kannalta kiinnostavissa tehtävissä. Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja teidän osuuttanne siinä. Perehdyttyänne tähän tiedotteeseen teille järjestetään mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkimuksesta, jonka jälkeen teiltä pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kieltäytyminen ei vaikuta teidän, eikä edustamanne tahon kohteluun tai oikeuksiin.

Voitte myös keskeyttää tutkimuksen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytätte tutkimuksen tai peruutatte suostumuksen, teistä keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia, miten Paimion seutukaupunki voi toimia kiertotalouteen perustuvien tekstiili- ja vaatetusalan liiketoimintamallien kehittämisen ja syntymisen tukena. Tutkimuksella selvitetään kiertotalousekosysteemien syntymisen vaatimuksia ja esteitä, sekä miten niiden syntymistä voitaisiin kaupunkivetoisesti tukea.

Tutkimuksen toteuttajat

Tutkimuksen toimeksiantaja on Paimion kaupunki. Osana tätä tutkimusta Paimion kaupunki järjestää vastuulliseen muotiin keskittyvää Paimion muotiviikko - tapahtumaa elokuussa 2023. Paimion muotiviikko on osa Seitsemän seutukaupungin kiertotalousteemaverkosto – Seutukaupunkien alueella tunnistettujen kiertotalousklustereiden rakentaminen ja kiihdyttäminen -hanketta. Hanke kuuluu Työ- ja elinkeinoministeriön rahoittamiin teemaverkostohankkeisiin 2021–2023. Hankkeen alueellisena rahoittajana toimii: Varsinais-Suomen liitto, AKKE-rahoitus. Metropolia vastaa mm. tutkimukseen liittyvän opinnäytetyön tukemisesta korkeakoulun käytäntöjen mukaan.

Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkimukseen osallistuminen

Tutkimukseen osallistuminen vaatii mahdollisuutta osallistua esimerkiksi haastatteluun. Haastattelu voidaan toteuttaa etäyhteyksiä hyödyntäen. Haastatteluun osallistuminen kestää noin yhden (1) tunnin.

Tutkimus toteutetaan haastattelemalla tutkimuksen aiheen kannalta merkityksellisiä toimijoita sekä havainnoimalla Paimion muotiviikkoa ja niiden järjestämistä. Tutkimuksen aikana teitä haastatellaan puolistrukturoimattomalla haastattelulla, jossa kysymykset on laadittu etukäteen, mutta niiden järjestys voi haastattelun kuluessa muuttua. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymysten sanamuodot saattavat vaihdella ja tilanteeseen sopimattomat kysymykset voi tarpeen mukaan jättää kokonaan pois – tai vastaavasti esittää haastattelutilanteen edetessä kokonaan uusia kysymyksiä.

Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa teille mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta. Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta esimerkiksi matkakorvauksia.

Tutkittavien vakuutusturva

Tutkimukseen ei liity fyysistä rasitusta tai mittausta, joka vaatisi erillistä vakuutusturvaa.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Tutkimuksesta julkaistaan ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö, joka julkaistaan avoimesti Theseus-tietokannassa. Opinnäytetyöt ovat aina julkisia asiakirjoja.

Tutkimuksen päättäminen

Myös tutkimuksen suorittaja voi keskeyttää tutkimuksen yllättävistä tai aiheellisista syistä (esimerkiksi vakava sairastuminen tai opiskeluoikeudesta luopuminen). Näissä tapauksissa tutkittavalle ei lähtökohtaisesti ilmoiteta tutkimuksen tuloksista, jos se ei ole perusteltua. Tutkimuksessa ei tutkita menetelmillä, jotka voisivat löytää esimerkiksi merkittäviä sivulöydöksiä tutkittavasta.

Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä kysymyksiä tutkijalle/tutkimuksesta vastaavalle henkilölle.

Tutkijoiden yhteystiedot

Tutkija, opinnäytetyötekijä
Nimi: Joel Törrönen
Puh. +358 ---
Sähköposti: joel.torronen@metropolia.fi

Paimion kaupunki, hankekoordinaattori
Nimi: Johanna Liipola
Puh. +358 ---
Sähköposti: johanna.liipola@paimio.fi

Opinnäytetyön ohjaaja
Titteli: Tutkijatohtori
Nimi: Kirsti Cura
Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy

Puh. +358 ---
Sähköposti: kirsti.cura@metropolia.fi

Tutkimuksen tietosuojaseloste: Henkilötietojen käsittely tutkimuksessa

Tässä tutkimuksessa käsitellään teitä koskevia henkilötietoja voimassa olevan tietosuojalainsäädännön (EU:n yleinen tietosuoja-astus, 679/2016, ja voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö) mukaisesti. Seuraavassa kuvataan henkilötietojen käsittelyyn liittyvät asiat.

Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan tahoa, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot.

Tässä tutkimuksessa henkilötietojen rekisterinpitäjä on

Metropolia Ammattikorkeakoulu	☐	
Toimeksiantaja	☒	Toimeksiantajan nimi: Paimion Kaupunki
Muu yhteistyötaho	☐	Yhteistyötahon nimi:
Opinnäytetyöntekijä	☒	

Opinnäytetyöhön tekemisestä syntyvästä rekisteristä vastaa opinnäytetyöntekijä. Paimion muotiviikko -tapahtuman järjestämisestä syntyy myös henkilötietorekisteri, josta vastaa toimeksiantaja Paimion kaupunki.

Opinnäytteeseen liittyvien haastattelujen rekisterinpitäjän vastuut on kuvattu seuraavassa:

Voitte kysyä lisätietoja henkilötietojenne käsittelystä rekisterinpitäjän yhteishenkilöltä

Opinnäytetyöhön liittyvä rekisteri:
Nimi: Joel Törrönen
Puh. +358 ---
Sähköposti: joel.torronen@metropolia.fi

Paimion muotiviikkojen järjestämiseen liittyvä rekisteri:
Nimi: Paimion kaupunki
Puh. 02 ---
Sähköposti: paimio.kaupunki@paimio.fi

Tutkimuksessa teistä kerätään seuraavia henkilötietoja

Henkilötietojen käsittely on oikeutettua ainoastaan silloin, kun se on tutkimukselle välttämätöntä. Kerättävät henkilötiedot pyritään minimoimaan, sillä niitä ei saa kerätä tarpeettomasti tai varmuuden vuoksi.

Haastateltavien tavoittamiseksi kerätyt yhteystiedot (esimerkiksi nimi, puhelinnumero, sähköposti) muodostavat oman henkilörekisterinsä. Haastattelut sisältävät haastateltavien itsensä antamia tietoja esimerkiksi työhistoriasta ja koulutuksesta.

Teillä ei ole sopimukseen tai lakisääteiseen tehtävään perustuvaa velvollisuutta toimittaa henkilötietoja vaan osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Tutkimuksessa ei kerätä henkilötietojanne muista lähteistä.

Henkilötietojenne suojausperiaatteet

Henkilöhaastattelut tehdään kasvotusten tai Zoom-palvelua hyödyntäen. Haastattelut tallennetaan, mutta niitä ei tallenneta pilvipalveluun.

Aineistoa kerätään ja säilytetään työn tekijän omilla laitteilla, kuten tietokoneella ja ulkoisella kovalevyllä (varmuuskopiointi). Työvälineinä käytetään myös Metropolian sähköpostijärjestelmää. Opinnäytteessä ei todennäköisesti käsitellä hyvin sensitiivisiä tietoja. Haastattelut äänitetään ja litteroidaan. Aineiston analysoinnissa voidaan käyttää esimerkiksi Excel-taulukkolaskentaohjelmaa.

Arkaluonteisessa tiedonsiirrossa voidaan käyttää Metropolia-korkeakoulun tarjoamaa turvapostia. Tiedostojen siirtelyssä käytetään myös korkeakoulun tarjoamia turvallisia vaihtoehtoja. Tiedonsäilytyksessä huomioidaan asianmukaiset turvatoimet: palomuurit, tietoturvaohjelma ja salasana.

Lähtökohtaisesti opinnäytetyön ohessa kerätyt henkilötiedot ja arkaluonteiset tiedot ovat vain opinnäytetyön tekijän nähtävillä. Haastattelujen kohdalla päätelmistä ja tuloksista voidaan yleisesti keskustella opinnäytetyöohjaajan ja toimeksiantajan kanssa.

Valmis työ tallennetaan Theseukseen. Tarpeettomaksi käyneet tiedostot tuhoetaan Metropolian tietohallinnon ohjeiden mukaisesti, kun opinnäytetyö on julkaistu Theseuksessa. Opinnäytteen tekijä huolehtii tietojen hävittämisestä.

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus

Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus on varmistaa haastattelun onnistuminen ja kerätä haastattelulla tietoa esimerkiksi siitä, miten seutukaupunki voi toimia kiertotalouteen perustuvien tekstiili- ja vaatetusalan liiketoimintamallien kehittämisen ja syntymisen tukena. Samalla selvitetään tekstiili- ja vaatetusalan kiertotalous-ekosysteemien syntymisen vaatimuksia ja esteitä. Haastattelutiedolla ja haastateltujen kokemuksilla tuetaan ja syvennetään muilla menetelmillä kerättyä aineistoa.

Henkilötietojenne käsittelyperuste

Käsittelyperuste on suostumus.

Tutkimuksen kesto (henkilötietojenne käsittelyaika)

Tutkimuksen suunniteltu päättymispäivä on 4.12.2023, jolloin tutkimuksessa syntynyt opinnäytetyö tallennetaan Theseus-palveluun.

Mitä henkilötiedoillenne tapahtuu tutkimuksen päätyttyä?

Tarpeettomaksi käyneet tiedostot tuhotaan tietohallinnon ohjeiden mukaisesti, kun opinnäytetyö on julkaistu Theseuksessa. Henkilötiedot hävitetään.

Tietojen luovuttaminen tutkimusrekisteristä

Opinnäytetyön ohessa kerätyt henkilötiedot ja arkaluonteiset tiedot ovat vain opinnäytetyön tekijän nähtävillä, eikä niitä luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle. Haastattelujen kohdalla päätelmistä ja tuloksista voidaan yleisesti keskustella opinnäytetyöohjaajan ja toimeksiantajan kanssa.

Henkilötietojenne mahdollinen siirto EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle

Henkilötietoja ei siirretä EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle.

Rekisteröitynä teillä on oikeus

Koska henkilötietojanne käsitellään tässä tutkimuksessa, niin olette rekisteröity tutkimuksen aikana muodostuvassa henkilörekisterissä. Rekisteröitynä teillä on oikeus:

- saada informaatiota henkilötietojen käsittelystä
- tarkastaa itseänne koskevat tiedot
- oikaista tietojanne
- poistaa tietonne (esim. jos peruutatte antamanne suostumuksen)
- peruuttaa antamanne henkilötietojen käsittelyä koskeva suostumus
- rajoittaa tietojenne käsittelyä
- rekisterinpitäjän ilmoitusvelvollisuus henkilötietojen oikaisusta, poistosta tai käsittelyn rajoittamisesta
- siirtää tietonne järjestelmästä toiseen
- sallia automaattinen päätöksenteko nimenomaisella suostumuksellanne
- tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos katsotte, että henkilötietojanne on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti

Jos henkilötietojen käsittely tutkimuksessa ei edellytä rekisteröidyn tunnistamista ilman lisätietoja eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä, niin oikeutta tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, poistoon, käsittelyn rajoittamiseen, ilmoitusvelvollisuuteen ja siirtämiseen ei sovelleta.

Voitte käyttää oikeuksianne ottamalla yhteyttä rekisterinpitäjään.

Tutkimuksessa kerätyt henkilötiedot ei käytetä profilointiin tai automaattiseen päätöksentekoon

Henkilötietojen käsittely aineistoa analysoitaessa ja tutkimuksen tuloksia raportoitaessa

Teistä kerättyä tietoa ja tutkimusaineistoa käsitellään luottamuksellisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Opinnäytetyöhön liittyen tulosten raportoinnissa täyttä anonymiteettiä ei voida taata aineiston pienen koon, haastatteluiden suorien lainausten ja/tai tutkittavien julkisen roolin (esim. haastateltu viranhaltijana) vuoksi.

Tutkimusaineistoa ja tutkimuksen yhteydessä kerättyjä näytteitä säilytetään työn tekijän omissa laitteissa, kuten tietokoneella ja ulkoisella kovalevyllä siihen asti, kun opinnäytetyö on ladattu Theseus-palveluun (4.12.2023). Tarpeettomaksi käyneet tiedostot tuhoetaan Metropolian tietohallinnon ohjeiden mukaisesti, kun opinnäytetyö on julkaistu Theseuksessa. Opinnäytteen tekijä huolehtii tietojen hävittämisestä.

Kerättyjä tietoja ei ole tarkoitus käyttää tutkimuksiin myöhemmin. Opinnäyteprosessiin kuuluva kypsyysnäyte käsittelee opinnäytetyötä esimerkiksi artikkelimuodossa. Opinnäytetyön tuloksia esitellään opinnäytetyöseminaareissa. Opinnäytetyön tekijä voi myös esitellä tuloksia ammattilaisena esimerkiksi podcast-ohjelmassa tai seminaarissa.